HEMBYSE

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Schepdaal, Kerkhofstraat 13

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 30

ONDERDEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2018

INHOUDSOPGAVE

1 ADMINISTRATIEVE FICHE 4
2 INLEIDING 5
3 BESCHRIJVEND GEDEELTE 6
3.1 Gewestplan 6
3.2 Beschrijving geplande werken en juridisch kader 7
3.3 Bodemgebruiksbestand- landgebruik 8
3.4 Bodembedekking 10
3.5 Onderzoeksopdracht 17
3.6 Werkwijze 18
4 VASTSTELLING (“ASSESSMENT”) 19
4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 19
4.1.1 Traditionele landschappenkaart 19
4.1.2 Fysisch-geografische gegevens 20
4.1.2.1 Topografie 20
4.1.2.1 Hydrografische situering 22
4.1.2.2 Erosiegevoeligheid 24
4.1.3 Aardkundige situering 26
4.1.3.1 Tertiair geologisch 26
4.1.3.2 Quartair geologisch 27
4.1.3.3 Bodemkaart van België 29
4.1.3.4 Gekende DOV-boringen 30
4.1.3.5 Sonderingen opdrachtgever 32
4.1.3.6 Controleboringen 36
4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving 39
4.2.1 Algemene historische situering van het plangebied 39
4.2.2 Relevante historische kaarten en plannen 43
4.2.2.1 Kaart van Villaret (1745-1748) 43
4.2.2.2 Atlas van Ferraris (1777) 45
4.2.2.3 Primitief kadaster, Schepdaal, Sectie A (1830-1834) 46
4.2.2.4 Atlas der Buurtwegen (circa 1840) 46
4.2.2.1 Vandermaelen kaarten (1846-1854) 48
4.2.2.1 Kaart van Popp (1842-1879) 49
4.2.2.2 Topografische kaart uit 1939 50
4.2.2.3 Topografische kaart uit 1969 50
4.2.2.1 Topografische kaart uit 1989 52
4.2.3 Relevante orthofoto’s 54
4.2.3.1 Orthofoto uit 1979-1990 54
4.2.3.2 Orthofoto uit 2017 55
4.3 Archeologische situering van het onderzochte gebied 56
4.3.1 Elementen met erfgoedwaarde 56
4.3.2 Centrale Archeologische Inventaris 57
4.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied 58
4.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed 59

5 BESLUIT 61
5.1 Antwoord op de onderzoeksvragen 61
5.2 Besluit voor een algemeen publiek 62
6 BIBLIOGRAFIE 63
7 LIJST VAN FIGUREN 65
8 LIJST VAN BIJLAGEN 67

1 ADMINISTRATIEVE FICHE

Projectcode Onroerend Erfgoed	2018A153
Projectgebied	Schepdaal, Kerkhofstraat 13
Grootte projectgebied	43690 m²
Ligging	Vlaams Gewest, Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Dilbeek, deelgemeente Schepdaal, Kerkhofstraat 13, Caerenbergveld
Lambert 72-coördinaten (m)	(NO): X: 137704,799 x Y: 169243,951 meter (ZW): X: 137481,755 x Y: 168956,613 meter
Kadaster	Afdeling: 6/Schepdaal
	Sectie: A
	Percelen: 289A, 291R, 291S, 296L5, 296M5, 296W
Initiatiefnemer	Gemeente Dilbeek Gemeenteplein 1 1700 Dilbeek
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	SCH-KER
Type onderzoek	Archeologienota, bureaustudie
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2018. Archeologienota naar aanleiding van de heraanleg van een sportcomplex te Schepdaal, Kerkhofstraat, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 30, Gent.
Termijn van het onderzoek	7 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog/veldwerkleider Bart De Smaele/erkend archeoloog Hembyse BVBA/erkend archeoloog
Gecontacteerde regiospecialisten	Thomas D'hoker (IOED Pajottenland & Zennevallei)
Resultaten	Bodemerosie, verstoringen, akkerland, 18e-eeuwse bewoning
Aanbeveling	Geen vervolgonderzoek
Bewaarplaats archief	Hembyse Archeologie
Van toepassing zijnde Onroerenderfgoeddepot	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van het Onroerenderfgoeddepot Vlaams-Brabant
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

2 INLEIDING

In de winter van 2018 werd Hembyse Archeologie de opdracht verleend om het archeologisch kennispotentieel van een gebied aan de Kerkhofstraat 13 te Schepdaal te onderzoeken, dit conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit dient te gebeuren in de vorm van een archeologienota.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie delen:

1. Privacyfiche (niet publiek beschikbaar)
2. Het verslag van resultaten
3. Het programma van maatregelen

Voorliggend document is het tweede onderdeel, namelijk het **Verslag van Resultaten**. Hierin wordt het kennispotentieel van de site onderzocht, dit door middel van drie elementen:

1. De huidige fysieke staat van het onderzoeksgebied
2. De gekende en publiek beschikbare data
3. De kennis en ervaring van de erkend archeoloog

De huidige fysieke staat van het onderzoeksgebied bepaalt het archeologisch traject: de grootte van het onderzoeksgebied, de juridische situering en het huidige landgebruik bepalen of de archeologienota in een regulier traject, dan wel in een uitgesteld traject dient te worden opgemaakt.

In onderstaande hoofdstukken zal de huidige fysieke staat van het onderzoeksgebied worden onderzocht, waarbij uit het beschrijvend gedeelte zal blijken welk traject (regulier of uitgesteld) de archeologienota zal moeten volgen. In het onderdeel assessment zal middels de bodemkundige en historisch/archeologische data worden onderzocht wat het kennispotentieel van de site is, zodoende op een correcte manier kan worden besloten wat de te nemen maatregelen zijn, teneinde het archeologisch kennisvermeerderingspotentieel van de site te kennen en dit kennispotentieel niet verloren te laten gaan.

Hierbij moet worden benadrukt dat de kennis van het verleden een maatschappelijk waardevol goed is: het erfgoed staat ten dienste van de hele maatschappij, waarbij de initiatiefnemer conform de vigerende wetgeving zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van dit erfgoed en de maatschappij als een goede huisvader opneemt en de nodige stappen onderneemt om het mogelijk aanwezige erfgoed binnen het onderzoeksgebied te kennen en voor vernieling te vrijwaren.

3 BESCHRIJVEND GEDEELTE

3.1 Gewestplan

Het onderzoeksgebied waarvoor een archeologienota dient te worden opgemaakt bevindt zich in het Vlaamse Gewest, Gemeente Dilbeek, deelgemeente Schepdaal, ter hoogte van de Kerkhofstraat nummer 13.
Het grootste deel van het projectgebied staat op het 'Origineel Gewestplan Halle-Vilvoorde-Asse' ingekleurd als recreatiegebied (code 0400). De noordwestelijke hoek staat gekarteerd als een 'gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut' (code 0200). Een klein stukje in het noorden van het projectgebied behoort tot 'woongebied' (code 0100).

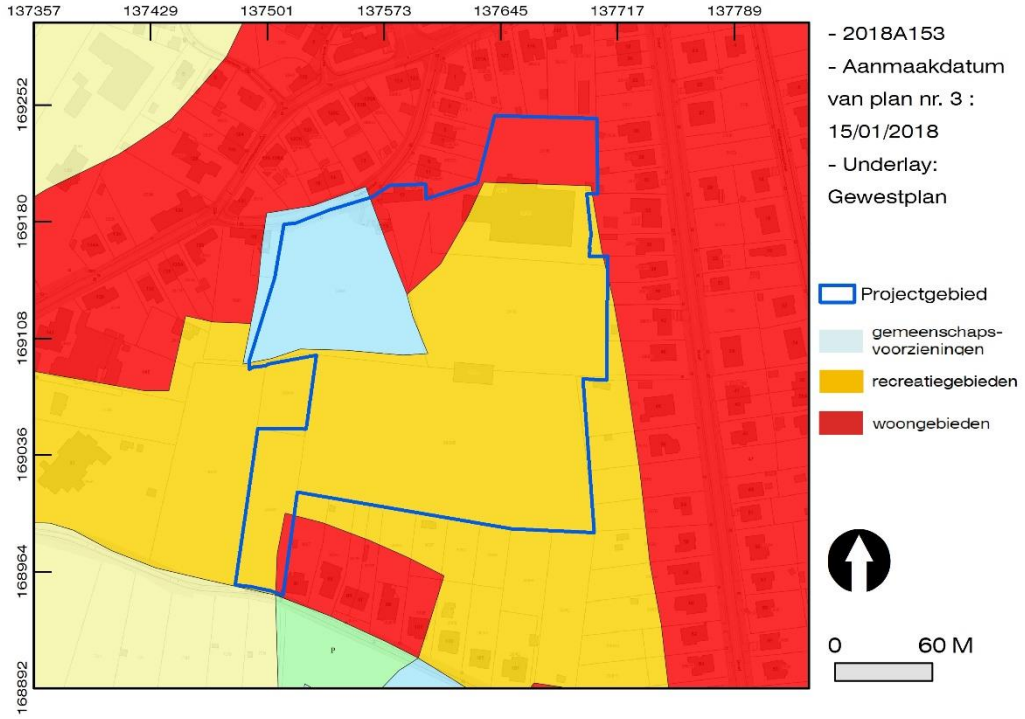

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.[1]

Het Gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van "ruimtelijke uitvoeringsplannen" (RUP). De situatie voor het huidige projectgebied blijft echter ongewijzigd.

[1] *http://www.geopunt.be/*

In het kader van deze bestemming wenst de initiatiefnemer de bestaande sportinfrastructuur te hernieuwen en uit te breiden. Hiervoor is een omgevingsvergunning vereist en in volgende hoofdstukken zal worden onderzocht waarom een archeologienota noodzakelijk is en -op basis van de huidige fysieke situatie van het gebied- of dit in een regulier dan wel in een uitgesteld traject kan gebeuren.

3.2 Beschrijving geplande werken en juridisch kader

Voor de geplande werkzaamheden is een omgevingsvergunning vereist. Het projectgebied bevindt zich buiten een vastgestelde archeologische zone; de perceelsoppervlakte bedraagt meer dan 3000m² en de geplande werkzaamheden behelzen een bodemingreep van meer dan 1000m². Het betreft een publiekrechtelijke aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning voor de uitbreiding van een bestaand sportcomplex.
Dit noopt tot de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning.

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten:

- De heraanleg van 'voetbalveld 2' in kunstgras, gelegen in het zuidelijk deel van het projectgebied. Het betreft een uitgraving van maximum 40 centimeter over een oppervlakte van 106 op 62 meter (=6572m²). De afgegraven grond wordt ter plaatse gestockeerd als landschappelijke ingreep.
- De aanleg van een duiveltjesveld ten oosten van 'voetbalveld 2', met een oppervlakte van 880m².
- De aanleg van een ondergrondse regenwateropslag, onder het duiveltjesveld. Deze heeft een oppervlakte van 22m² en wordt geplaatst op een diepte van 3 à 3,5 meter.
- De aanleg van een waterbuffer ten zuiden van dit duiveltjesveld, met een oppervlakte van 456m².
- Het aanleggen van een Finse piste rondom het sportcomplex met een totale lengte van één kilometer, en een breedte van 1,6 meter.

Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand.

3.3 Bodemgebruiksbestand- landgebruik

De huidige fysieke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen.
Met andere woorden: welke impact hebben de aanwezige structuren op het archeologietraject ?

Hiervoor kunnen zowel het Bodemgebruiksbestand als de Bodembedekkingskaart worden aangewend. Deze kaarten geven een eerste indruk van het landgebruik, waaruit de eerste stappen in het archeologietraject kunnen worden bepaald.
De kaarten geven tevens een eerste indruk van bodemingrepen die mogelijk reeds binnen het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden.
Het grootste gedeelte van het projectgebied staat gekarteerd als een zone voor “akkerbouw”, wat neerkomt op een bodem die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied staat ingekleurd als “andere bebouwing”, wat neerkomt op een situatie waarbij het grootste deel van het gebied door structuren wordt bedekt. Het zijn gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard). Deze zijn heden, met uitzondering van de bestaande sporthal in het noorden van het projectgebied en het gemeentelijk kerkhof in het noordwesten, niet aanwezig. Slechts een zeer beperkt aandeel van het projectgebied staat gekarteerd als

“weiland”, i.e. een bodem die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.

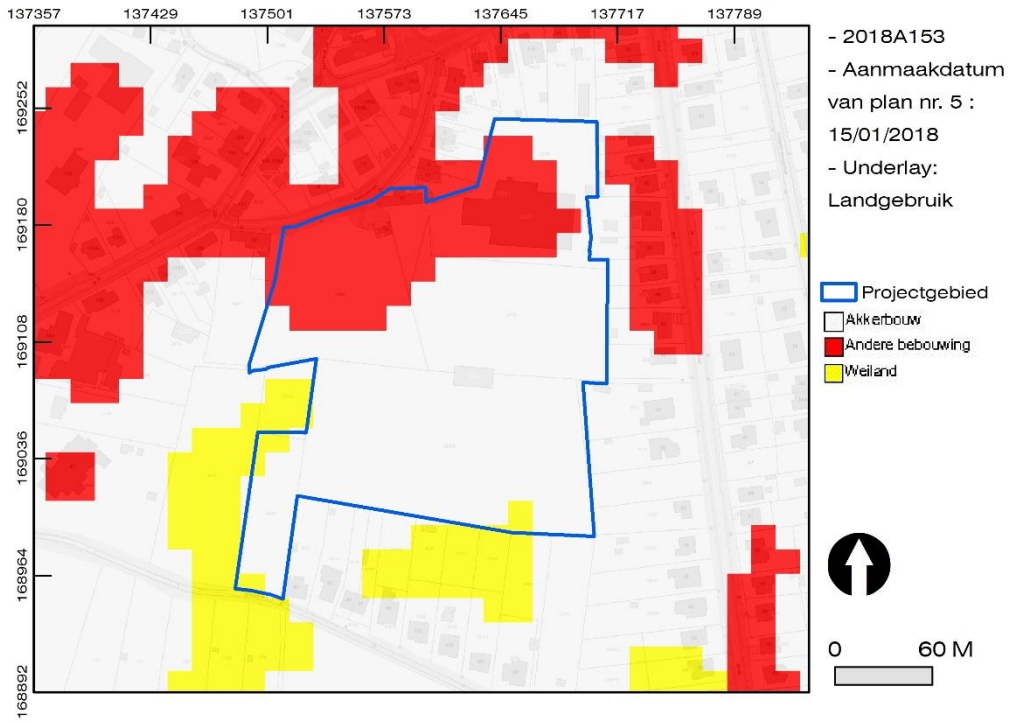

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het landgebruik van de regio.

Dit beeld komt echter niet overeen met het hoger geschetste gebruik als sportinfrastructuur. Voor een juister en nauwkeuriger beeld dient dan ook de bodembedekkingskaart van de regio bekeken te worden.

3.4 Bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart wordt de 21e-eeuwse situatie grafisch en meer accuraat weergegeven waarbij de verschillende onderdelen van het sportcomplex duidelijk te onderscheiden zijn.

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand van de regio.

De twee centraal gelegen voetbalvelden staan gekarteerd als zones met “gras, struiken” wat verwijst naar zones met groen, lager dan 3 meter, die niet overeenkomen met landbouwgebruikspercelen, wegbaan of watergang-entiteiten (zoals opgenomen in het GRB).

Figuur 5. Zicht op "Voetbalveld 1" (boven) en het lager gelegen "Voetbalveld 2" (onder) (© Hembyse).

Het zuidelijk gelegen voetbalveld ligt beduidend hoger dan het noordelijk gelegen voetbalveld. Dit hoogteverschil is tevens duidelijk zichtbaar op het Digitaal Hoogtemodel II (cf. §Topografie).

Figuur 6. Zicht op het hoogteverschil tussen "Voetbalveld 2" in het zuiden en "Voetbalveld 1" in het noorden van het projectgebied (© Hembyse).

Beide voetbalvelden worden van elkaar gescheiden door een paadje dat in het westen bestaat uit een verharding, en in het oosten slechts een landwegje betreft. Het paadje staat gekend onder de naam Caerenbergweg. Te midden hiervan bevindt zich een gebouwtje, dat heden in gebruik is als kantine.

Figuur 7. Zicht op het verharde paadje (boven), de kantine (midden) en het landwegje (onder) (© Hembyse).

"Voetbalveld 2", in het zuiden van het projectgebied, wordt in grote mate omgeven door bomen, terwijl ten oosten hiervan een zone wordt weergegeven als "overig, onafgedekt". In realiteit betreft het hier ook een grasperk dat in gebruik is als duiveltjesveld.

Figuur 8. Zicht op het "Duiveltjesveld" (© Hembyse).

Ten westen van "Voetbalveld 1" wordt het gemeentelijk kerkhof aangeduid als een zone "overig, afgedekt", wat overeenkomt met afgedekte oppervlakten die geen autoweg of gebouw zijn. De kartering "gebouwen" in het noorden van het projectgebied verwijst naar de bestaande sporthal. De zuidwestelijke hoek van het

projectgebied staat gekarteerd als “akker”, wat overeenkomt met een zone voor éénjarige gewassen uit de landbouwgebruikspercelen. Heden is dit perceel in gebruik als een grasland.

Figuur 9. Zicht op de akker, in gebruik als grasland (© Hembyse).

Op basis hiervan kan worden besloten dat het onderdeel prospectie met ingreep in de bodem, zo dit noodzakelijk zou blijken voor de inschatting van het archeologisch kennispotentieel van de site, in een regulier traject kan gebeuren. Nu het archeologietraject gekend is, kan de onderzoeksopdracht worden afgebakend.

3.5 Onderzoeksopdracht

De onderzoeksopdracht bestaat, op basis van de voorliggende gegevens, uit een archeologienota volgens het regulier traject. Hiervoor moet dus in de eerste plaats een bureaustudie worden uitgevoerd om te bepalen wat het archeologisch kennispotentieel van de site is, hoe dit eventueel moet worden vastgesteld en wat de te nemen maatregelen zijn, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Op basis hiervan wordt een vervolgstrategie opgesteld. Concreet wordt op basis van een bureaustudie getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het projectgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens wordt de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologische erfgoed vastgesteld.
De resultaten van dit onderzoek laten toe om ofwel een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstrategie en de methodiek hiervan, ofwel te bepalen dat een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk is om het archeologisch kennispotentieel te bepalen.
De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Randvoorwaarden:
Niet van toepassing.

Hierbij dient echter volgende opmerking gemaakt te worden: zolang er geen uitsluitsel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het projectgebied, dient het volledige projectgebied als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er geen bodemingrepen mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

3.6 Werkwijze

Om de huidige onderzoeksopdracht te volbrengen en een correcte inschatting te maken van het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed en kennispotentieel binnen het projectgebied, worden bestaande en publiek beschikbare bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Dit leidt tot de voorwaardelijkheidsverklaring dat het onderzoek niet exhaustief is en een specifiek doel voor ogen houdt .Daarvoor worden zowel historisch kaart- en fotomateriaal, als archeologische en geologische bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Er is tevens advies gevraagd aan een derde, onafhankelijke partij, namelijk de Onroerend Erfgoeddienst Pajottenland – Zennevallei (met dank aan Thomas D'hoker).

Hieraan gekoppeld werd op 19 januari 2018 een terreininspectie uitgevoerd, met het oog op het waarnemen van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren. Aansluitend werden controleboringen uitgevoerd om de dikte van de teelaarde (en eventueel afdekkende pakketten) en eventuele verstoring van de bodemopbouw vast te stellen.

Aangezien de opmaak van de archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet, is de bureaustudie voor de archeologienota met uitgesteld traject opgemaakt conform de vigerende "*Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*", versie 2.0.

4 VASTSTELLING ("ASSESSMENT")

4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

4.1.1 Traditionele landschappenkaart

Het onderzoeksgebied is meer dan enkel een sportomgeving in het centrum van Schepdaal. Het projectgebied maakt immers deel uit van een historisch gegroeid cultuurlandschap, dat in een steeds sneller tempo teloor gaat. De kaart[2] van de traditionele landschappen van Vlaanderen geeft de situatie weer vóór de grote veranderingen en geeft de in oorsprong enorme diversiteit van het Vlaamse Gewest duidelijk weer.

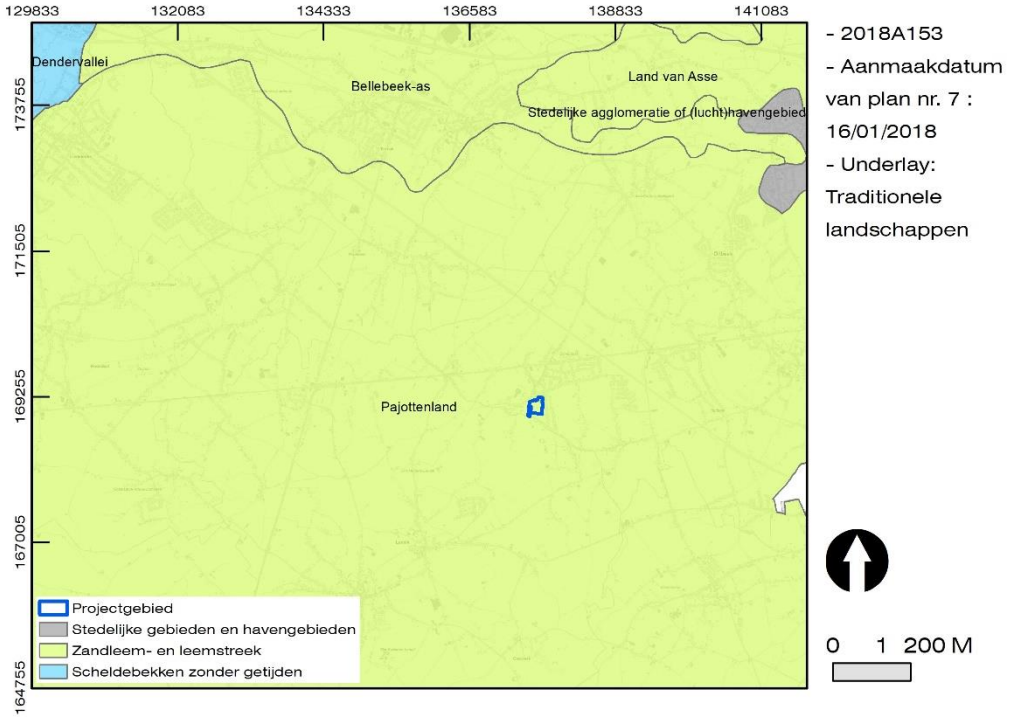

Figuur 10. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart.

Schepdaal bevindt zich binnen het zuidelijke deel van de Vlaamse Zandleem- en leemstreek ten oosten van de Dendervallei. De Vlaamse Zandleemstreek is in feite een samenvoeging van verschillende kleinere streken die zich van het westen naar het oosten over de gehele breedte van het land uitstrekken. De streek vormt de overgang tussen de noordelijke zandgordel en de leemgordel in het zuiden.
Binnen dit traditionele landschap van de Vlaamse Zandleem- en leemstreek bevindt het projectgebied zich binnen het Pajottenland[3], een eerder toeristisch dan geologisch bepaalde streek die onderdeel is van de Groene Gordel en begrensd

[2] *Antrop M., 2002. Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.*
[3] *https://nl.wikipedia.org/wiki/Pajottenland*

wordt door de steden Brussel, Halle, Edingen, Geraardsbergen, Ninove en Aalst. Kenmerkend voor de streek is het licht heuvelachtige en landelijke karakter, dat samen met de aanwezige vegetatie de panoramische vergezichten en zichten in de valleien bepaalt.

Dit traditionele landschap is het resultaat van een hydrografische en geologische situatie, waarop de mens doorheen het verleden een onweerlegbare impact heeft gehad. In de volgende hoofdstukken zal worden onderzocht in welke geologische en bodemkundige situatie het onderzoeksgebied zich bevindt en welke sporen de mens hierin heeft achtergelaten.

4.1.2 Fysisch-geografische gegevens

4.1.2.1 Topografie

De traditionele landschappenkaart plaatst het onderzoeksgebied in de Vlaamse Zandleemstreek in Vlaams-Brabant. Hier rijst het landschap van noord naar zuid en vormt het aldus enkele langgerekte heuvels. Men kan dus eerst onderzoeken hoe deze heuvels zich in de data van het digitaal terreinmodel vertalen.

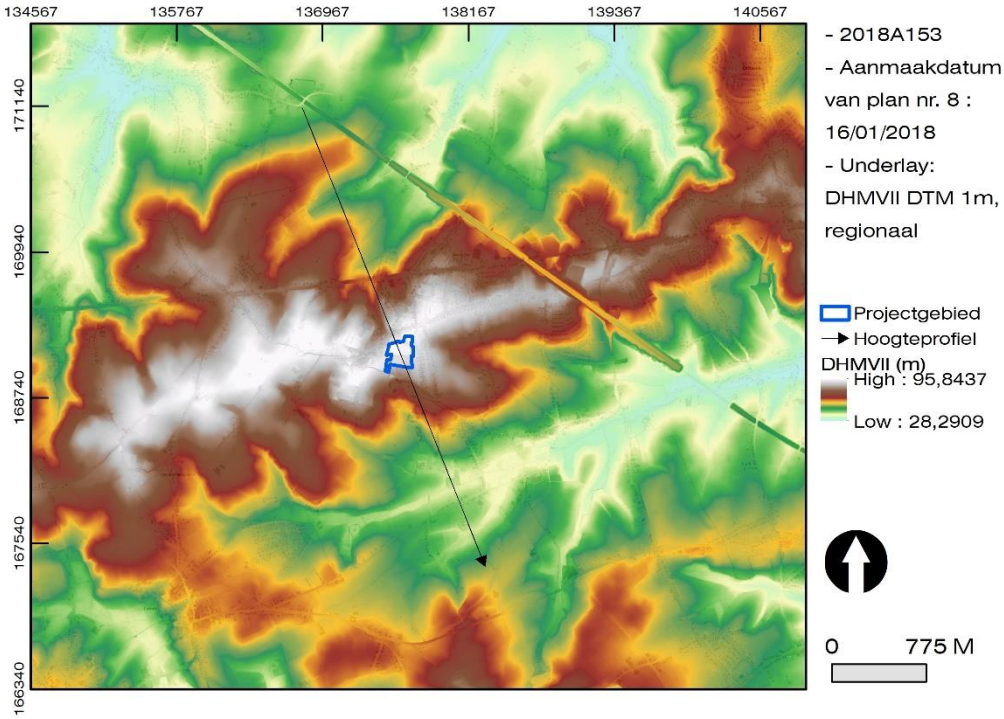

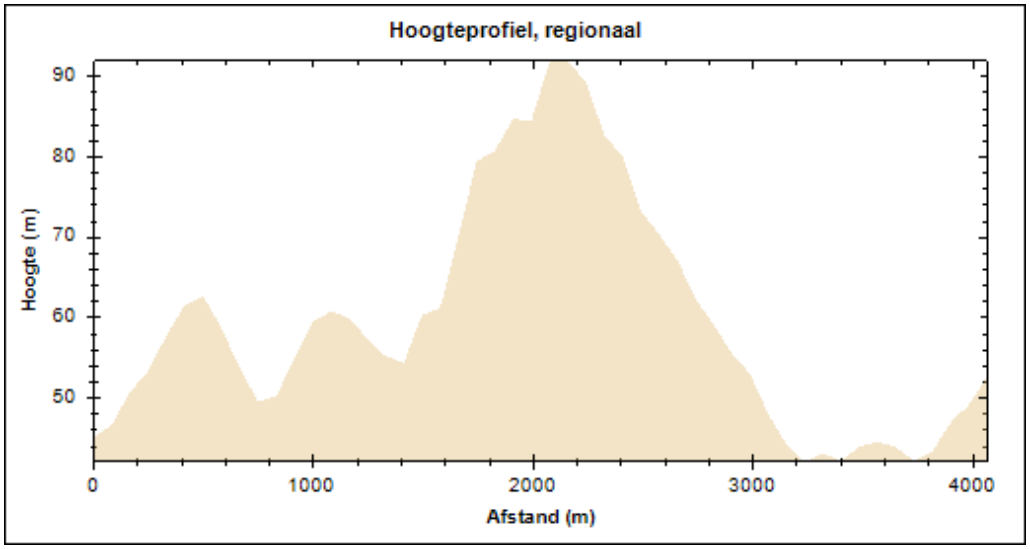

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het DTM II en de grafische weergave van het lengteprofiel (regionaal).

Op het Digitaal Terreinmodel met resolutie van een TAW-waarde (Tweede Algemene Waterpassing) is het duidelijk dat het onderzoeksgebied (2100 meter op de X-as van het hoogteprofiel; 91,61m TAW) zich midden op een heuvelkam bevindt. Ten noorden van deze heuvelkam bevinden zich nog enkele kleinere opduikingen die als uitlopers van dezelfde heuvelkam geïdentificeerd kunnen worden. Naar het zuiden toe daalt het terrein in de richting van de Molenbeek/Neerpedebeek, die zich 50 meter lager (TAW 41,77m) bevindt.

Op een meer lokaal niveau is zichtbaar dat het onderzoeksgebied gelegen is op de zuidelijke helling van de heuvelkam. De noordelijke grens van het projectgebied bevindt zich bovenaan op de top van de heuvel, op een hoogte van 92,23 meter ten opzichte van de TAW (80 meter op de X-as van het hoogteprofiel). Van hieruit is een lichte helling in zuidelijke richting zichtbaar tot het midden van het projectgebied. Dit bevindt zich op 195 meter op de X-as van het hoogteprofiel en op een hoogte van 89,19m TAW. Het hoogteprofiel vertoont hier een duidelijke knik in het terrein wat vermoedelijk verklaard kan worden door de aanleg van “Voetbalveld 2”, waarbij de flank van de heuvel geëgaliseerd diende te worden ten einde een vlak terrein te krijgen. Dit hoogteverschil was ook goed zichtbaar tijdens het plaatsbezoek op 19 januari 2018 (cf. §Bodembedekking) en bedraagt 2,5 meter. Vervolgens daalt het terrein geleidelijk verder in zuidelijke richting: de zuidelijke grens van het projectgebied bevindt zich op 285 meter op de X-as van het hoogteprofiel, op een hoogte van 84m TAW. Er wordt dus een hoogteverschil van 8 meter overbrugd over een afstand van 200 meter. Ten zuiden van het projectgebied wordt een scherpe daling naar de Molenbeek ingezet.

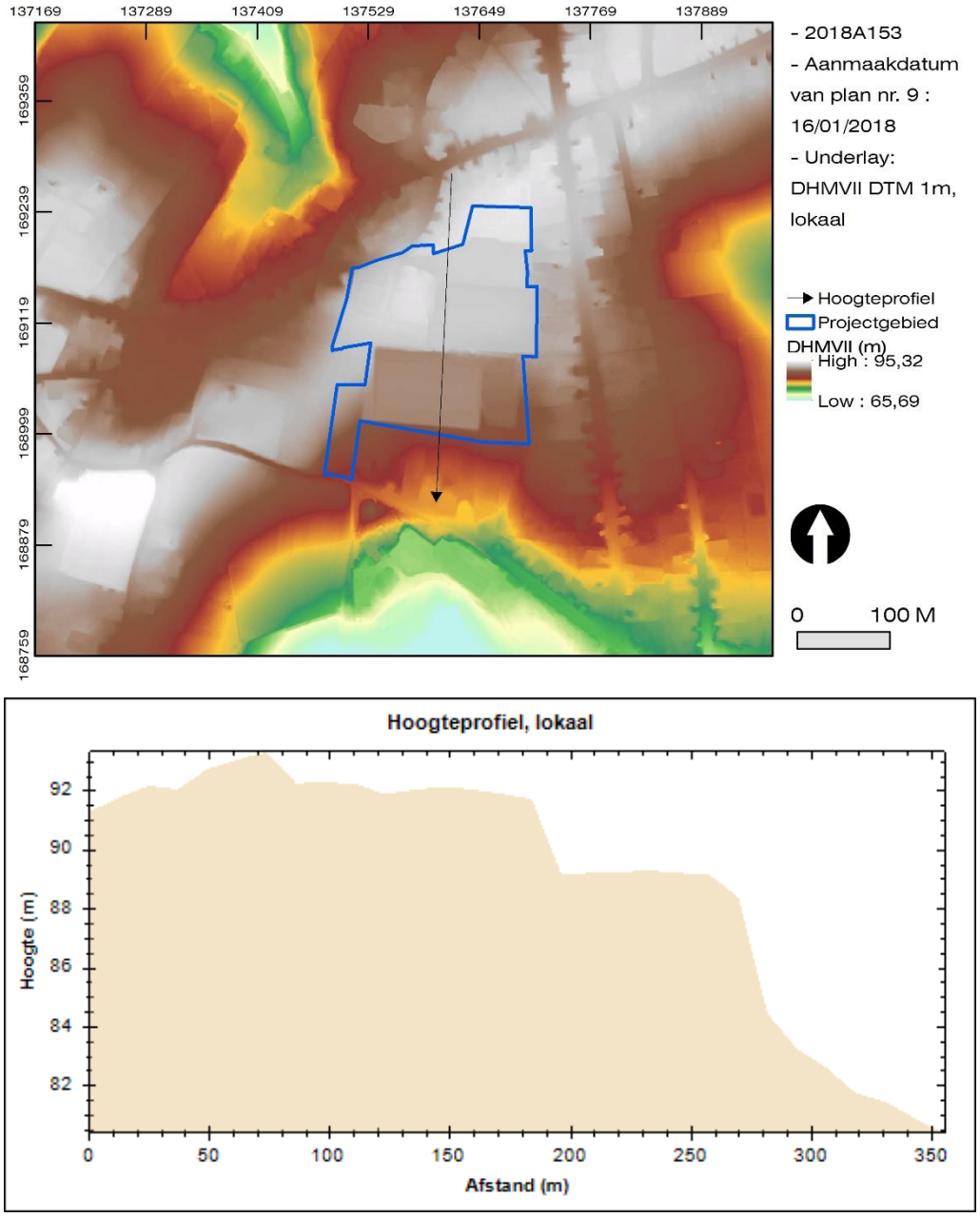

Figuur 12. Situering van het projectgebied op het DTM II en grafische weergave van het lengteprofiel van het onderzoeksgebied (lokaal).

Het centrum van de deelgemeente Schepdaal bevindt zich dus op de zuidelijke helling van een heuvelkam binnen de Vlaamse Zandleemstreek en dit nabij de vallei van de Molenbeek. De impact van deze rivier op het projectgebied en het landschap rondom kan getoetst worden aan de hydrografische atlas.

4.1.2.1 Hydrografische situering

Een confrontatie tussen de gekarteerde van nature overstroombare gebieden en de hydrografische atlas, toont duidelijk aan dat het projectgebied zich bevindt op

een hoger, en dus droger gelegen, heuvelkam: het projectgebied staat immers niet gekarteerd als een van nature overstroombaar gebied, terwijl de valleien van de Molenbeek/Neerpedebeek en de Varenbergbeek erg gevoelig zijn voor overstromingen.

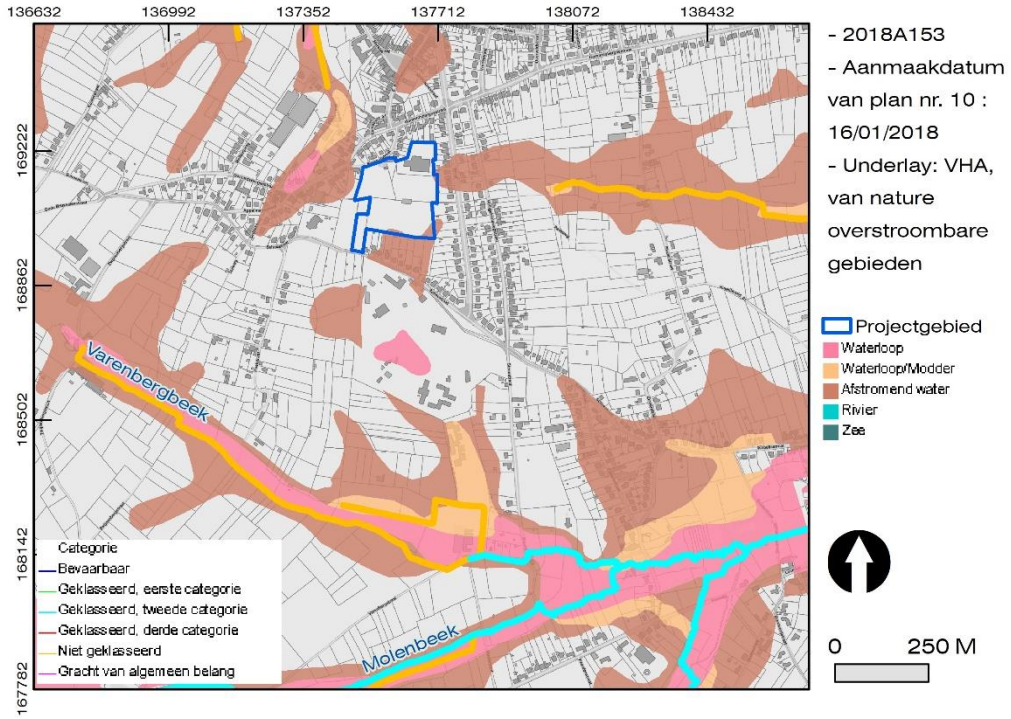

Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Hydrografische Atlas en de kaart van van nature overstroombare gebieden.

De Neerpedebeek[4] is een zijrivier van de Zenne en wordt lokaal ook wel de Pedebeek genoemd. Ze behoort tot het stroomgebied van de Schelde en ontspringt in Tomberg (Sint-Martens-Lennik; ten zuidwesten van het projectgebied) op een hoogte van 63 meter ten opzichte van de TAW. Van daaruit stroomt ze in oostelijke richting dwars door het Pajottenland alwaar ze ter hoogte van Dilbeek het Brussels Hoofdstedelijk Gewest instroomt.

Aangezien het projectgebied zich hoger op de helling bevindt, kan gesteld worden dat de impact van deze beken eerder beperkt is gebleven. Wel zal de mens zich in grote mate gericht hebben op het belang van deze beken en dit doorheen verschillende tijden.

Om in te schatten wat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren is, moet in deze situatie ook de erosie van het gebied onderzocht worden, omdat dit in sterke mate de bewaring van archeologische relicten kan beïnvloeden.

[4] *https://nl.wikipedia.org/wiki/Neerpedebeek*

4.1.2.2 Erosiegevoeligheid

De mate waarin een gebied erodeert kan gevolgen hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht.

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006). Op de Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het gebied ingekleurd als “Sterk erosiegevoelig”. Het onderzoeksgebied is niet fundamenteel veranderd sinds 2006, dus de kaart is nog steeds van toepassing.

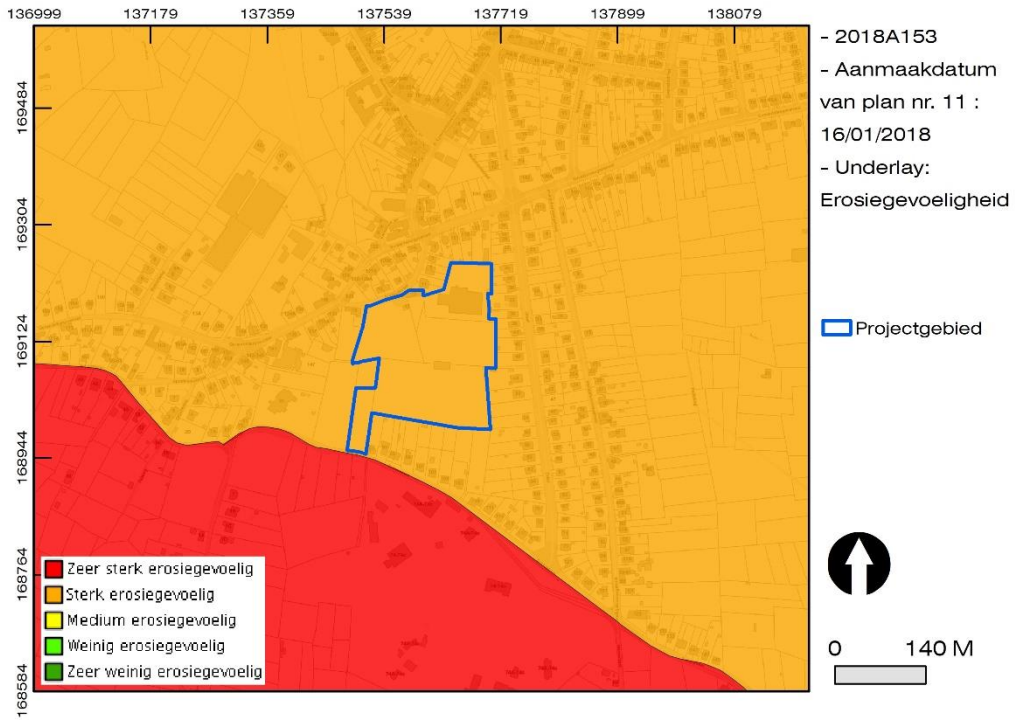

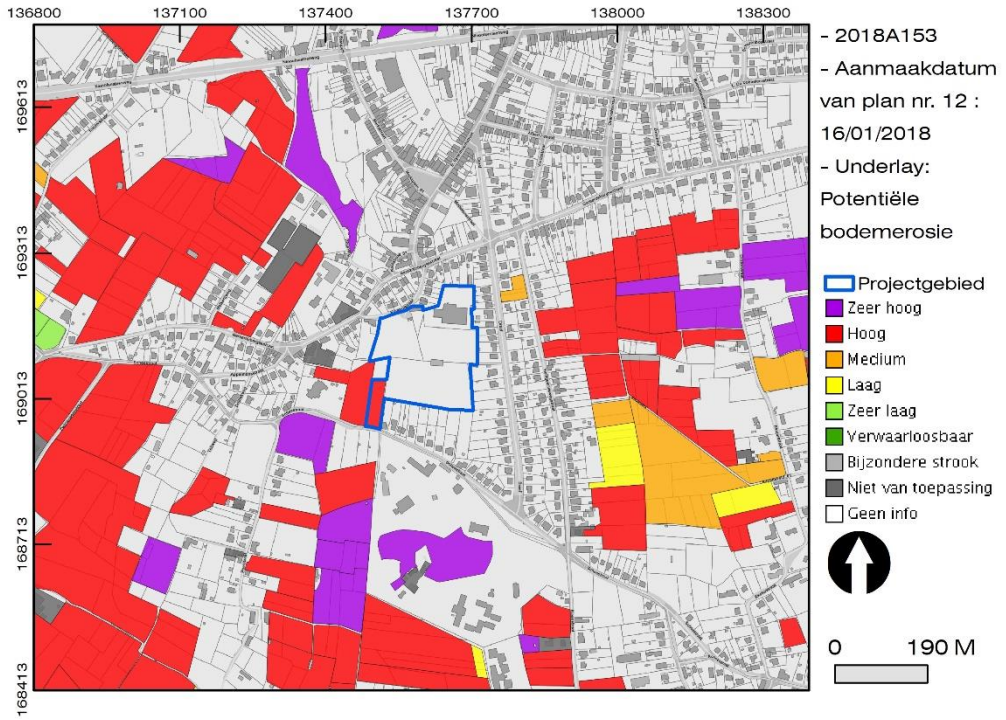

Figuur 14. Erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in twee kaarten.

Op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, die een meer gedetailleerd beeld geeft, staat het grootste deel van het onderzoeksgebied niet gekarteerd ("geen info"). Enkel de zuidwestelijke hoek, het "akkerland", staat ingekleurd en wordt gekenmerkt door een hoge potentiële bodemerosie. Op basis van dit perceel, samen met de belendende percelen, kan inderdaad geconcludeerd worden dat het volledige projectgebied een vrij hoge kans op bodemerosie vertoont.

Dit betekent bijgevolg dat een grote kans bestaat dat de eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied aan erosie zijn blootgesteld geweest. Resten van de menselijke activiteiten in het verleden zijn hierbij waarschijnlijk enerzijds van de helling afgespoeld en anderzijds zijn ze mogelijks door natuurlijke sedimenten bedekt geworden (voor de lager gelegen gebieden, nvdr.). De oorzaak van deze erosiegevoeligheid kan in eerste instantie gezocht worden in de topografische situering van het projectgebied, op de zuidflank van een heuvelkam (cf. §Topografie). Echter speelt ook de geologische opbouw van het landschap hierbij een belangrijke rol. Deze heeft immers een enorme impact gehad op hoe de mens in het verleden de gronden heeft waargenomen en geïnterpreteerd.

4.1.3 Aardkundige situering

4.1.3.1 Tertiair geologisch

De diepste lagen die in het onderzoeksgebied door de mens in het verleden konden worden aangesneden, zijn de tertiaire geologische eenheden in de ondergrond. Deze worden aangesneden bij het uitgraven van uitermate diepe structuren, zoals bijvoorbeeld waterputten en grachten (denk aan grachten van mottekastelen of forten). Deze lagen kunnen ook zijn aangesneden omwille van hun waarde als grondstof: in het geval van kleiafzettingen kunnen deze voor bijvoorbeeld baksteenproductie zijn aangewend.

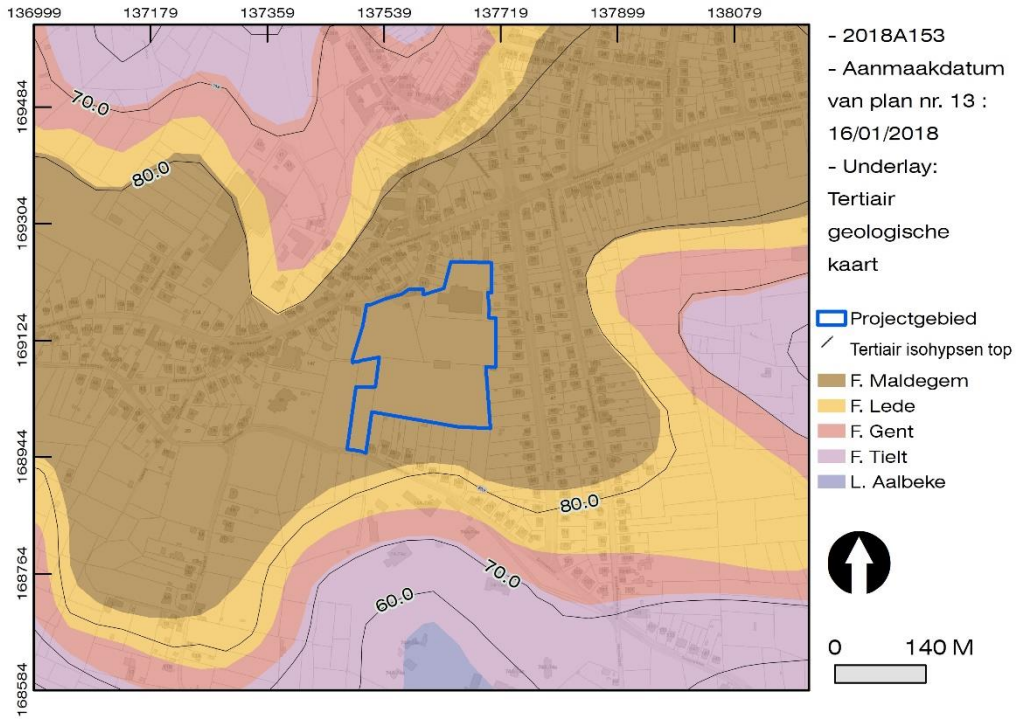

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

De tertiaire (het geologische tijdvak van 66,0 tot 2,58 miljoen jaar geleden) gelaagdheden in de ondergrond van het onderzoeksgebied bestaan uit bodems van de zogenaamde Formatie van Maldegem. Deze geologische formatie, die vroeger gekend stond als het Complex van Kallo, bestaat uit afwisselende lagen marien zand en klei uit het Laat-Eoceen (41,2 tot 37 miljoen jaar geleden). De formatie dagzoomt in Oost- en West-Vlaanderen en in het gebied tussen de Zenne en de Dender. In het noorden van Vlaanderen vormt ze een tot 50 meter dikke laag; terwijl ze verder naar het zuiden en in de Antwerpse Kempen slechts enkele meters dik is. Hoewel de formatie kan onderverdeeld worden in zeven verschillende leden, staat voor het projectgebied niet gespecifieerd welke onderverdeling aangetroffen kan worden. Wel is geweten dat op de heuvels langs Schepdaal-Dilbeek enkel de

Leden van Asse en van Wemmel aanwezig kunnen zijn.[5] De isohypsenkaart geeft aan dat de top van de tertiaire afzettingen zich binnen het projectgebied bevindt op een hoogte van meer dan 80 meter ten opzichte van de TAW.

Op het moment dat deze zanden werden afgezet was er überhaupt van de mens of van Schepdaal nog geen sprake, maar de erfenis van deze oerzee heeft tot op vandaag zijn invloed. Deze lagen zijn afgedekt door quartaire sedimenten en zowel de tertiaire als de quartaire gelaagdheden hebben de mens in het verleden en het gebruik van het land sterk beïnvloed.

4.1.3.2 Quartair geologisch

Op de quartair geologische kaart staan de bodemtypes weergegeven die afgezet zijn in het quartaire tijdvak (onderverdeeld in het Pleistoceen en het Holoceen, respectievelijk voor en na de laatste ijstijd), met name vanaf 2,58 miljoen jaar geleden tot op heden. Deze afzettingen zijn meestal vrij ondiep aan de oppervlakte aanwezig en zijn in grote mate bepalend voor menselijke activiteiten zoals landbouw, veeteelt, enzovoort.

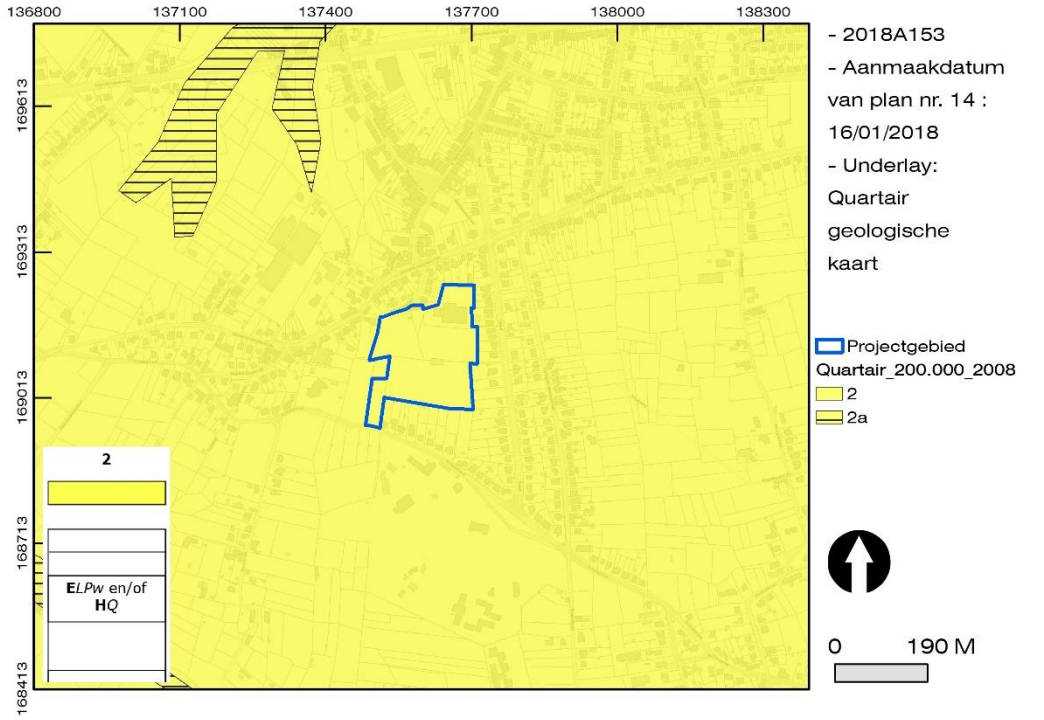

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

Het onderzoeksgebied staat ingekleurd als zijnde profieltype 2. Dit betekent dat het landschap wordt afgedekt door een eolische leemmantel (of loessmantel) die

[5] *Schroyen K., o.l.v. Buffel P. & Matthijs J., 2003. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39, Brussel-Nijvel, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.*

voornamelijk tijdens de jongste ijstijd werd afgezet (ELPw). Op deze loess hebben zich mogelijks vruchtbare al of niet verspoelde (colluviale) leembodems ontwikkeld (HQ). Het bodemprofiel bestaat uit een licht lemige uitgeloogde horizont met daaronder een zuiver lemige horizont die is aangerijkt met klei.

Op de samengestelde quartairprofieltypekaart worden de quartaire afzettingen iets meer in detail gekarteerd en beschreven. De ruimere omgeving van het projectgebied wordt gekenmerkt door een dun quartair dek (tot minder dan 0,5 meter) of zelfs door de afwezigheid van quartaire afzettingen. Het pre-quartair substraat ($) dagzoomt vooral op toppen van heuvels. Het type tertiaire formatie dat dagzoomt is sterk afhankelijk van de hoogte van de heuveltop, zoals bijvoorbeeld de Formatie van Maldegem op de heuvel-as tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Schepdaal en Itterbeek, waartoe ook het projectgebied behoort. Binnen het projectgebied bevindt zich hier bovenop slechts een pre-quartair substraat (profieltype 0), waardoor quartaire pakketten volledig afwezig zijn. Mogelijk is hier geen quartair dek aanwezig, maar het kan evenzeer dat het weg geërodeerd is.[6]

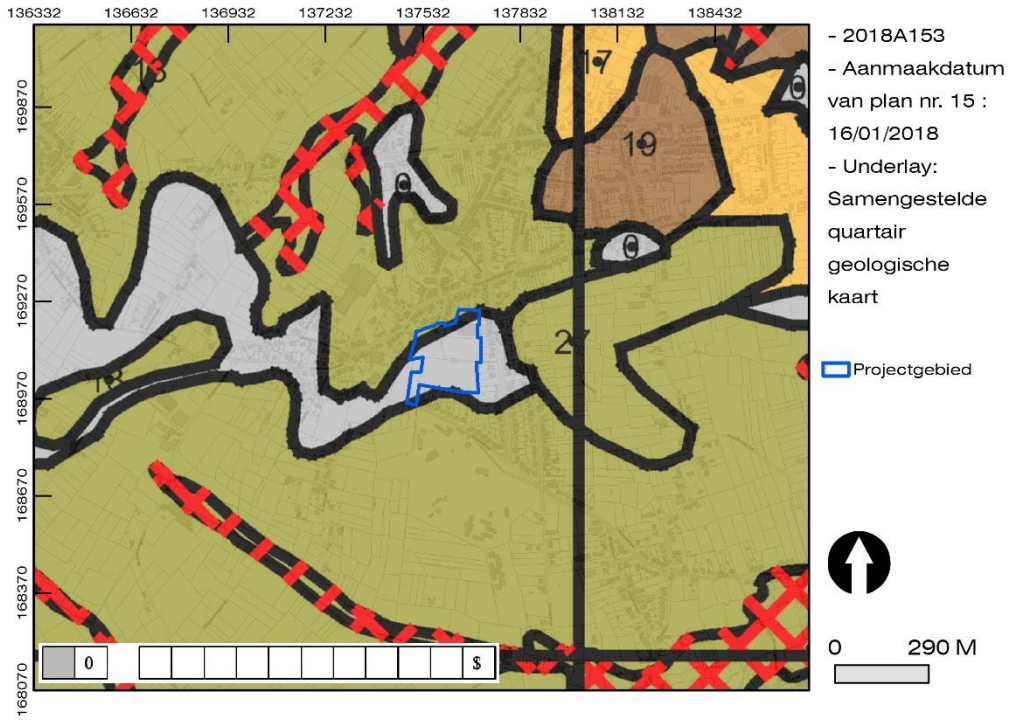

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de samengestelde quartair profieltype kaart.

Samenvattend kan gesteld worden dat er binnen het projectgebied sprake is van een eolische leemmantel, die door zijn hogere ligging in het landschap van de

[6] *Schroyen K., o.l.v. Buffel P. & Matthijs J., 2003. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39, Brussel-Nijvel, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.*

helling is weg geërodeerd waardoor er sprake is van zandige tertiaire sedimenten met kleiige opduikingen.

4.1.3.3 Bodemkaart van België

De menselijke activiteiten hebben zich sinds jaar en dag toegespitst op landbouw en veeteelt en in die optiek zijn de bodems in België geïnventariseerd naar -voornamelijk- de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden.

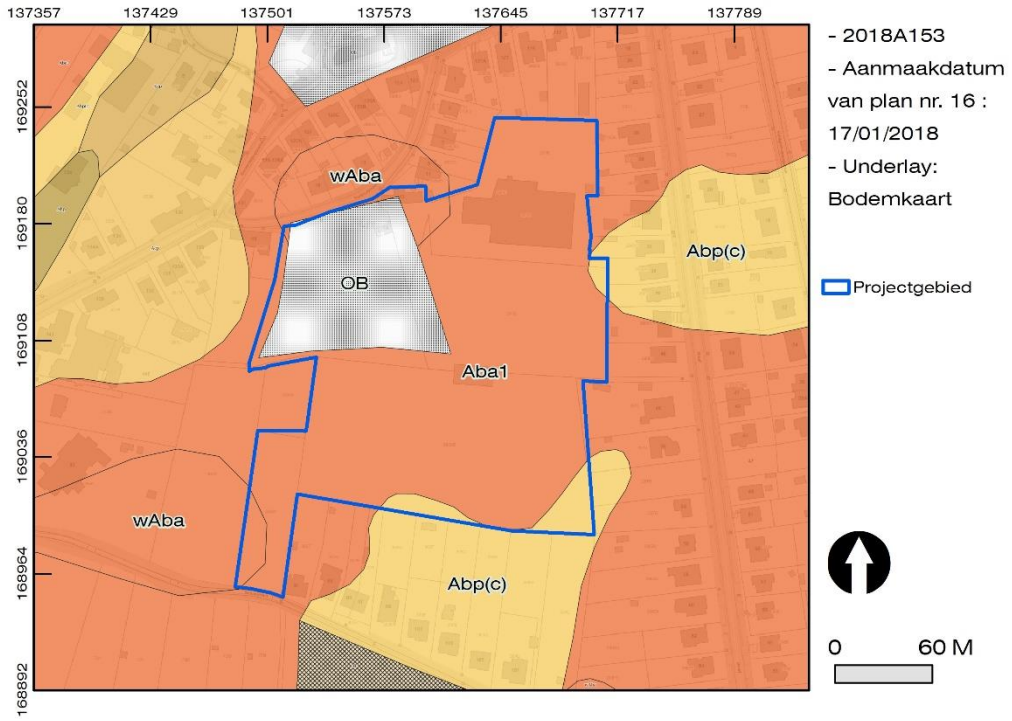

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de bodemkaart.

In die context staat het grootste deel van het onderzoeksgebied ingekleurd als Aba1, wat neerkomt op een droge leembodem met textuur B horizont of met een weinig duidelijke kleur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. Fase 1 wijst op een vrij dunne A-horizont (minder dan 40 centimeter). De Bt wordt gekenmerkt door bruine zware leem (aangevuld met 20% klei). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dankzij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen genomen te worden tegen erosie (cf. supra).[7] Enkele kleinere zones in het noorden en in het zuidwesten van het projectgebieden worden gekenmerkt door de aanwezigheid

[7] *Van Ranst E. & Sys C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Universiteit Gent, Gent.*

van een klei-zand substraat (w) op geringe diepte (minder dan 75 centimeter). Deze bodems vertonen een aan klei en sesquioxiden verrijkte textuur B-horizont onder de A-horizont.
De noordwestelijke hoek van het terrein staat gekarteerd als zijnde een OB-bodem, wat neerkomt op een bebouwde zone waarbij het bodemprofiel volledig gewijzigd of vernietigd is door het ingrijpen van de mens. Deze situatie werd gecreëerd bij de aanleg van het gemeentelijk kerkhof.
Enkele kleinere zones in het zuiden van het projectgebied staan gekarteerd als Abp(c)-bodems. Het betreft een droge leembodem zonder profielontwikkeling die in verband gebracht kan worden met de lagere ligging van deze zones (cf. §Topografie). Deze bodems worden gekenmerkt door de aanwezigheid van lemig materiaal dat geërodeerd is van de hoger liggende plateaugronden. Eventueel kan een bedolven textuur B-horizont worden aangetroffen op minder dan 80 centimeter diepte.

Op basis van bovenstaande gegevens kan worden besloten dat de bodemgesteldheid binnen het onderzoeksgebied gunstig is voor menselijke activiteiten, zowel in het heden als in het verleden. Er kan tenslotte worden onderzocht of deze data ook bevestigd worden door de boringen die in de Databank Ondergrond Vlaanderen zijn opgenomen.

4.1.3.4 Gekende DOV-boringen[8]

Binnen en in de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn reeds enkele boringen uitgevoerd, zij het niet met archeologische doeleinden in gedachten. Het zijn eerder sonderingen voor het bepalen van draagkracht of samendrukbaarheid.

Boring met code *kb31d87w-B182* bevindt zich binnen het projectgebied, net ten zuiden van het gemeentelijk kerkhof. Het bodemprofiel vertoont een quartaire afzetting tot op een diepte van 40 centimeter onder het maaiveld, wat overeenkomt met de quartair geologische kaart waarbij sprake was van slechts een dun quartair dek. Hieronder (de boring reikt tot 50 centimeter onder het maaiveld) bevinden zich sedimenten van de Formatie van Maldegem (zoals weergegeven op de tertiair geologische kaart), die hier nader gespecifieerd werden als behorende tot het Lid van Asse. Het Lid van Asse bestaat uit glauconiethoudende klei met plaatselijk, vooral aan de basis, grof glauconietzand (de zogenaamde “bande noire”). Ten westen van Brussel (waar het projectgebied gelegen is) wordt deze “bande noire” omschreven als dikker en rijker aan glauconiet. De vorming van deze glauconiet treedt enkel op in een marien milieu, meestal onder reducerend omstandigheden en bij trage sedimentatiesnelheden.[9]

---

[8] *www.dov.be*
[9] *Borremans M., 2015. Geologie van Vlaanderen, Academia Press, Gent.*

Boring met code *kb31d87w-B73*, zo'n 150 meter ten noordwesten van het projectgebied, maakt melding van een pakket van quartaire sedimenten tot op een diepte van 60 centimeter onder het maaiveld. Hieronder bevindt zich een dun pakket van 10 centimeter dikte, dat geïdentificeerd werd als de zogenaamde "bande noire" die zo kenmerkend is voor het Lid van Asse. Van 70 centimeter tot 1,50 meter is er sprake van geel glauconietrijk zand met grijze spikkels, wat overeenkomt met het Lid van Wemmel, dat eveneens deel uitmaakt van de Formatie van Wemmel. Dit is het oudste sedimentatiepakket van deze formatie en wordt ook wel de "Zanden van Wemmel" genoemd. Het wordt gekenmerkt door een pakket grijs glauconiethoudend fijn zand, waarin het kleigehalte toeneemt naar de top, wat wijst op een relatieve stijging van de zeespiegel tijdens de afzetting van dit sedimentatiepakket.[10]

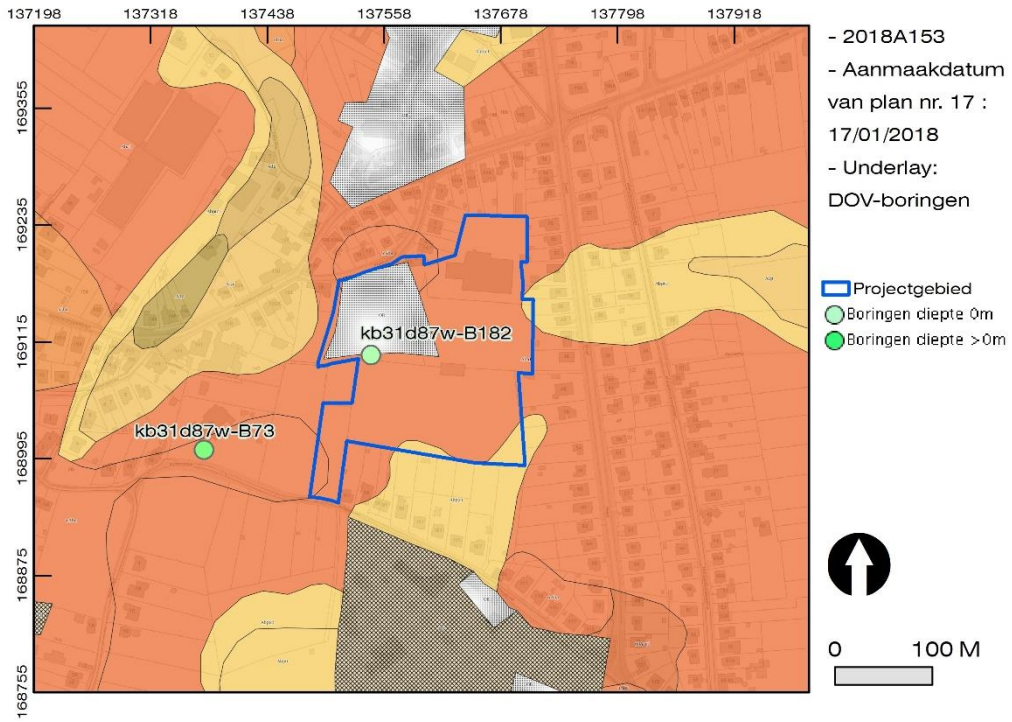

Figuur 19. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het projectgebied.

Er moet worden besloten dat de boringen, opgenomen in de DOV, voor het huidige onderzoeksgebied ontbreken aan volgende kenmerken:

- Er zijn niet genoeg boringen uitgevoerd, voornamelijk dan met een afwezigheid van boringen binnen het onderzoeksgebied
- De boringen geven te weinig informatie over de aanwezige bodemopbouw

[10] *Borremans M., 2015. Geologie van Vlaanderen, Academia Press, Gent.*

Voor een goed begrip van het onderzoeksgebied hebben de boringen in de DOV weinig meerwaarde. Hembyse Archeologie besloot om in dit kader zelf controleboringen binnen het onderzoeksgebied te gaan plaatsen (cf. infra).

4.1.3.5 Sonderingen opdrachtgever

Op 16 oktober 2017 werden binnen het projectgebied door de Bodemkundige Dienst van België, en in opdracht van de opdrachtgever, een aantal manuele boringen met een Edelmanboor geplaatst. Deze werden in hoofdzaak gezet ter hoogte van "Voetbalveld 2". Op het huidige akkerland in het zuidwesten van het projectgebied en ter hoogte van de geplande wadi in het zuidoosten van het projectgebied werd telkens slechts 1 boring geplaatst.

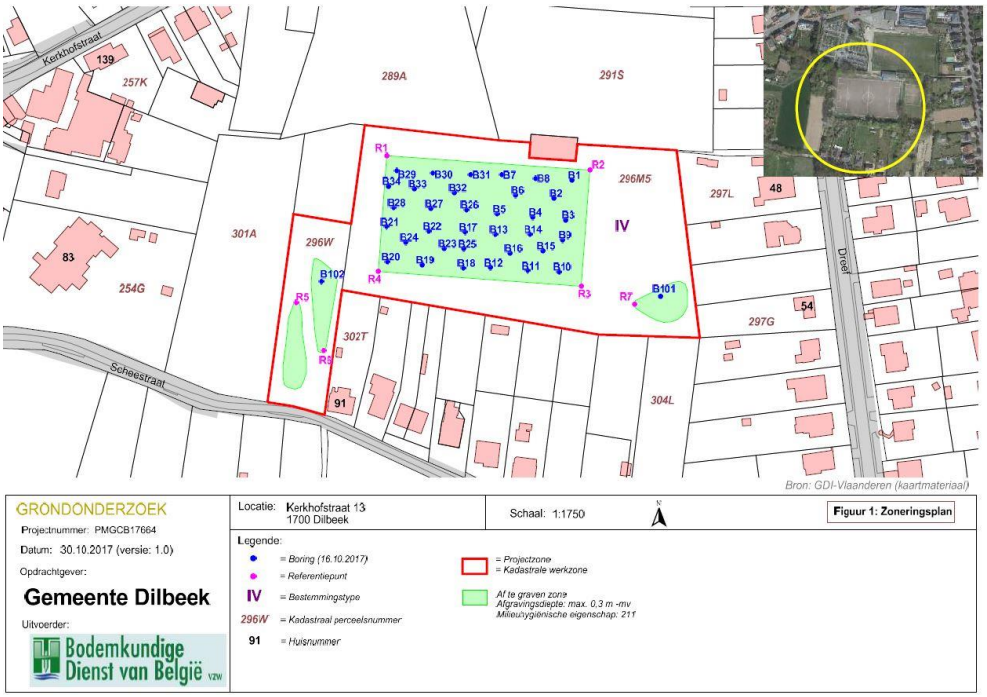

Figuur 20. Situering van de manuele boringen door de Bodemkundige Dienst van België op 16 oktober 2017 (© opdrachtgever)

Aangezien de geplande bodemingreep ter hoogte van het voetbalveld aanvankelijk niet dieper zou reiken dan 30 centimeter onder het huidige maaiveld, werden de boringen slechts tot 30 centimeter onder het maaiveld geplaatst. De boringen vertoonden allen een zelfde bodemopbouw. Er is sprake van "een dun pakket matig fijn en zwak siltig zand met een donkerbruine kleur die reikt tot 10 centimeter onder het maaiveld. Daaronder bevindt zich een laag matig grof zand [sic] dat neutraalgeel van kleur is".

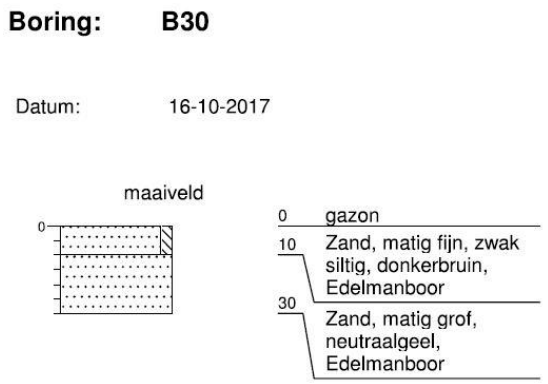

Figuur 21. Beschrijving van B30 (© opdrachtgever).

De boringen ter hoogte van het Duiveltjesveld en op het akkerland werden gekenmerkt door een andere bodemopbouw.
Boring 101, ten zuiden van het "Duiveltjesveld" kenmerkte zich door een laag sterk zandige leem met een donkerbruine kleur. Deze laag reikte tot een diepte van 30 centimeter onder het maaiveld. Hieronder werd een laag sterk zandige leem aangesneden met een neutraalbruine kleur en dunne laagjes roest. Vanaf een diepte van 80 centimeter ging deze over in een zwak kleiige laag leem met een neutraal blauwgrijze kleur. De laag werd eveneens gekenmerkt door laagjes roest. De boring werd gestaakt op een diepte van 1 meter onder het maaiveld.

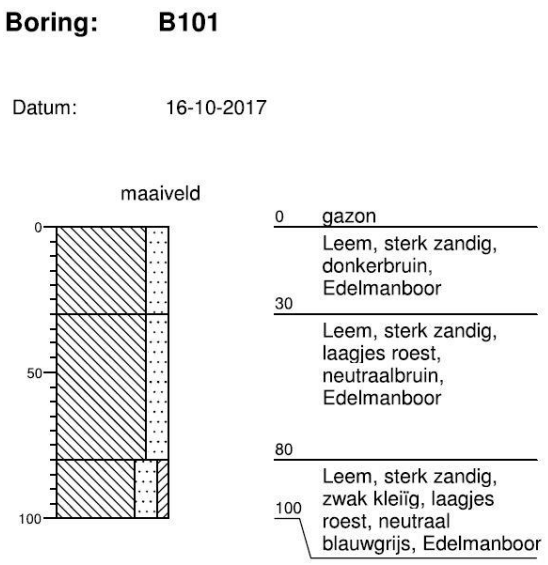

Figuur 22. Beschrijving van B101 (© opdrachtgever).

Boring 102 werd geplaatst in het noorden van het akkerland. De bovenste laag kenmerkte zich door sterk zandige leem met een donkerbruine kleur en reikte tot een diepte van 30 centimeter. Deze laag komt overeen met deze die werd vastgesteld ter hoogte van B101. De onderliggende laag bestaat uit een uiterst

zandige leem met een lichtbruine kleur. Deze reikte tot een diepte van 1 meter onder het maaiveld, de diepte waarop de boring gestaakt werd.

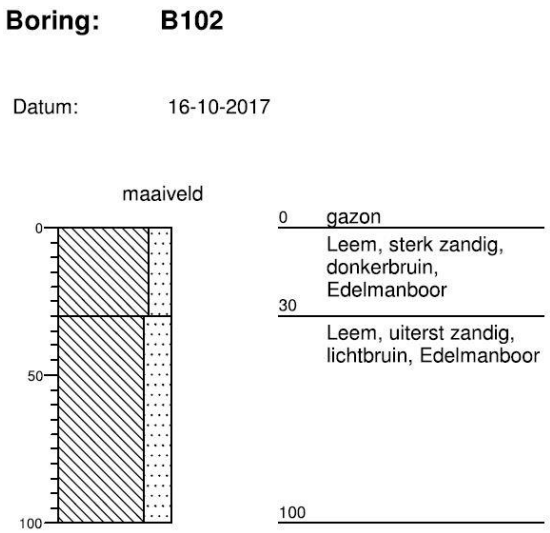

Figuur 23. Beschrijving van B102 (© opdrachtgever).

Aanvullend bij deze boringen werden ook een aantal sonderingen door middel van manuele boringen in kleine proefputten geplaatst, rondom het voetbalveld.

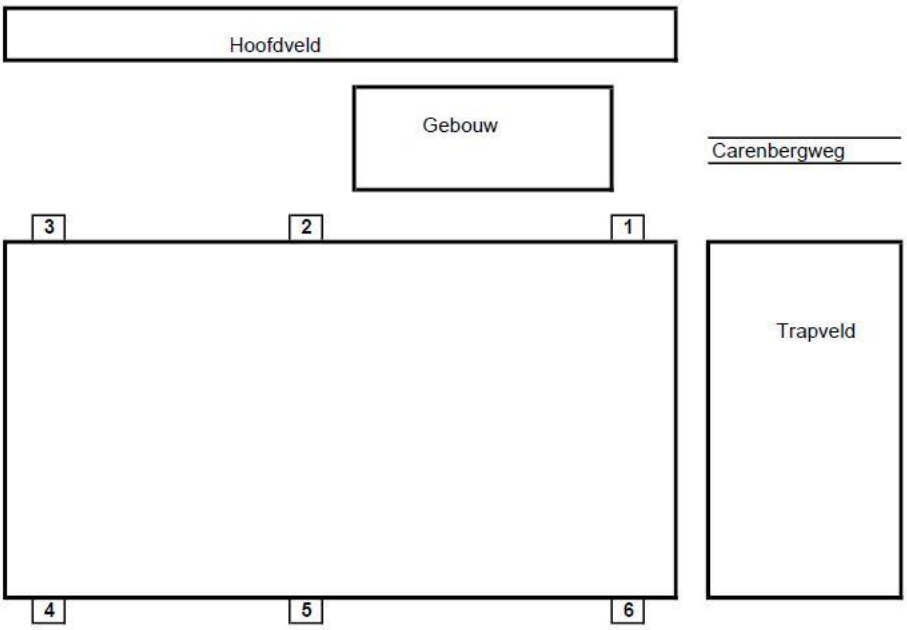

Figuur 24. Situering van de sonderingen rondom het voetbalveld (© opdrachtgever).

De bovenlaag van deze sonderingen kenmerkte zich door fijne leem. Deze A-laag reikte tot een diepte van 20 tot 40 centimeter. Hieronder werd de B-laag aangesneden, die eveneens gekenmerkt werd door fijne leem en reikte tot een

diepte van 60 tot 80 centimeter onder het maaiveld. Ter hoogte van sondering 3 kon niet dieper geboord worden dan 40 centimeter omwille van de aanwezigheid van “stenen” (een puinlaag, nvdr.) in de ondergrond. Dit komt overeen met wat in controleboring 1 werd aangetroffen (cf. infra). Sondering 4 en 6 kenden een afwijkende bodemopbouw: de A-laag reikt hier immers tot 80 centimeter onder het maaiveld.

Figuur 25. Sondering 1 (© opdrachtgever)

Hoewel deze boringen en sonderingen niet gezet werden met het oog op archeologische doeleinden, kan op basis van deze boringen reeds gesteld worden dat de natuurlijke bodemopbouw van het terrein verstoord is geweest door de aanleg van het sportcomplex. De basis van de A-horizont (de hogergenoemde “A-laag”) wordt gekenmerkt door een messcherpe aflijning, wat wijst op een aftopping van het terrein. Tevens kan de onderliggende “B-laag” geïnterpreteerd worden als de natuurlijke C-horizont die zich bijgevolg onmiddellijk onder de A-horizont bevindt. De Bt-horizont, die op basis van de bodemkaart verwacht kan worden binnen het projectgebied, is dus verdwenen.

Deze data komen overeen met de gegevens van de DOV-boringen en tonen het volgende aan:

- De heuvelrug is afgetopt door de aanleg van de sportinfrastructuur
- Er is geen sprake van afgedekte (beschermde) horizonten binnen het projectgebied

Ten einde na te gaan of deze gegevens ook van toepassing zijn op de overige delen van het projectgebied, met name ter hoogte van het "Duiveltjesveld" en de zuidwestelijk gelegen akker, werd er voor gekozen om een aantal controleboringen te plaatsen.

4.1.3.6 Controleboringen

Op 19 januari 2018 werden binnen het onderzoeksgebied vijf controleboringen geplaatst (zie bijlage voor de boorstaten) om de data uit de bodemkaart te toetsen en hierbij vast te stellen wat de dikte van de teelaarde was, alsook wat de impact (verstoringsgraad) van de bouwvoor en de aanleg van de sportinfrastructuur op de natuurlijke bodemopbouw was. Tevens kon nagegaan worden wat de impact van de sterke erosiegevoeligheid op het projectgebied was. Er werd tot een beperkte diepte (tot er zekerheid was dat het moedermateriaal was aangesneden) geboord.

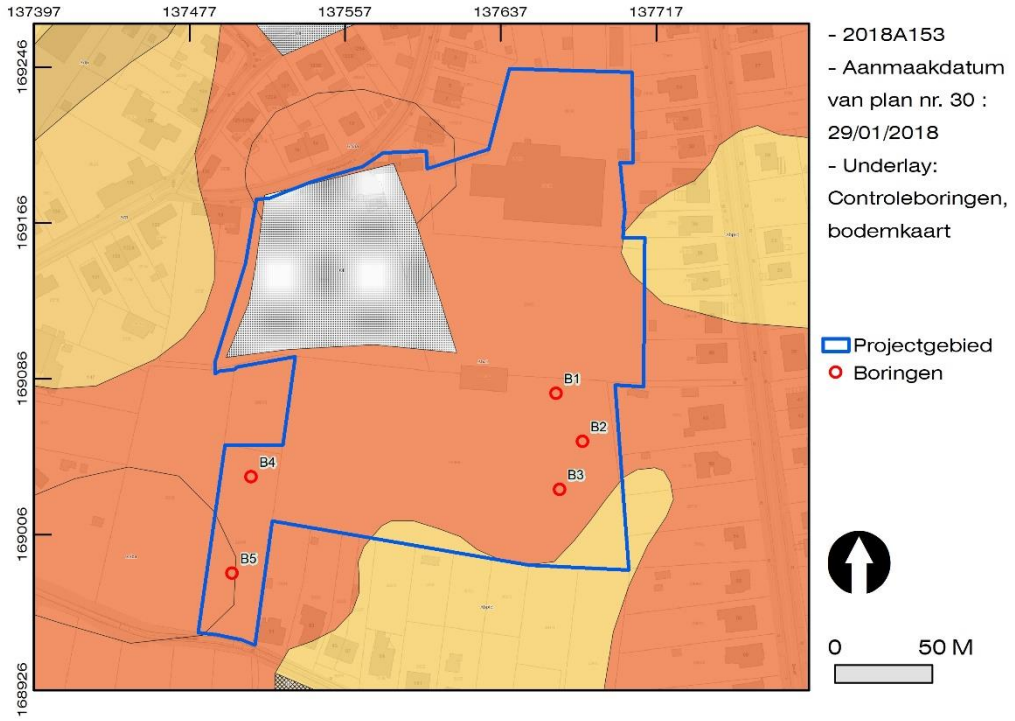

Figuur 26. Situering van de controleboringen binnen het projectgebied, geprojecteerd op de bodemkaart.

De controleboringen zijn meer uitvoerig beschreven dan volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 noodzakelijk is, dit heeft een kwalitatief product tot doel. Voor de foto's en boorkolommen wordt naar de bijlage verwezen.

Boring 1 werd gezet aan de noordelijke rand van het "duiveltjesveld" en bood een vrij kenmerkend beeld voor een voetbalveld.

Figuur 27. Terreinopname van boring 1.

De toplaag van circa 25 centimeter was een bruine leem met een bijmenging van grof zand. Deze dekte een aangevoerde leemlaag af, waarna op circa 50 centimeter diepte op een ondoordringbare puinlaag werd gestoten. Dit beeld komt naadloos overeen met het beeld in de eerder gemaakte proefputten (cf. supra).

Boring 2 werd centraal in hetzelfde veld gezet, hier werd het beeld van de afgraving in terrassen bevestigd.

Figuur 28. Terreinopname van boring 2.

Onder de toplaag, die sterk vergelijkbaar was met boring 1, werd vrij direct de natuurlijke bodem aangesneden. Hier ging het om een vrij steriel lemig pakket dat geleidelijk meer zandig werd. Alle ondiepe natuurlijke bodemopbouw (teelaarde, ...) was verdwenen.

In de derde boring was er echter sprake van een veel dikkere aanvulling, die rechtsreeks op de natuurlijke leembodem rustte.

Figuur 29. Terreinopname van boring 3.

De aanvulling bevatte baksteenfragmenten en kan worden beschouwd als een aanvulling om van de oorspronkelijke helling een vlak terras te maken, met als doel

de aanleg van het voetbalveld. Ook hier kan worden besloten dat de oorspronkelijke bodemopbouw en de ondiepe lagen waarin archeologische resten kunnen worden verwacht, verdwenen zijn.

Boringen 4 en 5 werden uitgevoerd in de partij akkerland in het westelijke deel van het onderzoeksgebied. Hier was een andere bodemopbouw aanwezig.

Figuur 30. Terreinopname van boringen 4 en 5.

Er was een teelaarde van circa 30 centimeter dik aanwezig, bestaande uit een lichtbruine leem. Deze teelaarde dekte een beige leem (C-horizont) af, die geleidelijk meer zandig werd. Dit wees op een landbouwgrond onder invloed van antropogene en hellingserosie, aangezien de teelaarde rechtstreeks op de C-horizont aanwezig was. De kans op het aantreffen van archeologische sporen in deze bodem is niet onbestaand (in tegenstelling tot de voetbalvelden), maar gezien de beperkte oppervlakte en de sterke helling (natuurlijke en antropogene erosie) relatief klein.

Uit deze boringen kan worden besloten dat:

- Er geen afgedekte horizonten binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn
- Er bijgevolg geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van begraven paleo-bodems waardoor de kans op het aantreffen van steentijdartefactsites zeer erg klein is
- Er duidelijke aanwijzingen zijn voor bodemerosie waardoor niet alleen de bodem maar ook de eventueel aanwezige oudere grondsporen zijn beschadigd
- De kans op het aantreffen van goed bewaarde sporensites dus erg laag is

4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving

4.2.1 Algemene historische situering van het plangebied

De gemeente Schepdaal[11] is samengesteld uit verschillende gehuchten: Zierbeek (in het noorden), Zibbeek (in het noordoosten), Goudveerdegem (in het noordwesten), Ter Plancken (in het noordoosten), en Sint-Gertrudis-Pede (in het zuidoosten). Tot op heden is niet bekend wanneer deze verschillende woonkernen zouden zijn ontstaan. Vermoed wordt dat de meeste van deze gehuchten ontstaan zijn uit Frankische nederzettingen, waarbij de geschiedenis van Schepdaal zou kunnen teruggaan tot de 7e eeuw. Dit vermoeden bestaat aangezien Lennik vermoedelijk in de 7e eeuw onder de Merovingische koningen werd toevertrouwd aan de pas opgerichte Sint-Gertrudisabdij te Nijvel. Schepdaal ressorteerde tot in 1826 onder Lennik, wat blijkt uit de oudste parochielijsten van het bisdom Kamerijk waarin het collatierecht (het recht tot de benoeming van de priester of de kapelaan) van de parochiekerk van Schepdaal werd toegewezen aan het kapittel van Nijvel. Schepdaal en de omliggende gehuchten behoorden aldus tot Sint-Martens-Lennik, dat samen met Sint-Kwintens-Lennik in 1381 werd ingelijfd bij het Land van Gaasbeek door Sweder van Abcoude, Heer van Gaasbeek. Een eeuw later, in 1497, werd ook de heerlijkheid Zierbeek (cf. het geslacht Van Sirenbeke) ingelijfd. Het Hof te Zierbeek is, samen met de voormalige watermolen, nog een oude aanhorigheid van deze heerlijkheid.

Een eerste vermelding van de naam “Scerpdaele” dateert uit 1046 waarbij de plaatsnaam verwijst naar de omgeving van de kapel van het Heilig Kruis. Een legende vertelt dat een ridder Van Sirenbeke, leenman van de Heer van Wezemaal, een reliek meebracht van de kruisvaart en een kapel van het Heilig Kruis oprichtte in Schepdaal[12] (de Eerste Kruistocht vond echter pas plaats in 1096, nvdr.). Sommige auteurs stellen echter dat dit niet de oudste kapel was. Immers, de benaming Schepdaal werd eeuwenlang voorafgegaan door de benaming Kelegem, vernoemd naar het geslacht Van Keleghem. Het gelijknamige gehucht situeerde zich rond een belangrijk landbouwcomplex met bijhorende grote hoeve, het Hof te Kelegem, dat ontstaan zou zijn uit een Frankische nederzetting. Het hiernaar verwijzende toponiem ‘ingaheim’ zou terug te vinden zijn in de oude benaming ‘Kelingaheim’ voor de plaatsaanduiding van wat later de gemeente Schepdaal zou worden. Volgens sommige auteurs stond hier het eerste bedehuis van het latere Schepdaal, met name de castrale kapel van Kelegem, gewijd aan het Heilig Kruis, en gelegen op het kruispunt van de huidige Rumoldusstraat en de Wijngaardstraat,

---

[11] Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Schepdaal [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121400 (geraadpleegd op 17 januari 2018).
[12] Vandeputte O., 1995. Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

ten noorden van de Ninoofsesteenweg (800 meter ten noordoosten van het projectgebied).

Alles wijst er echter op dat het wel degelijk de heren Van Keleghem waren die de kapel lieten bouwen. Opmerkelijk is wel dat zij hiervoor niet het centrum van Kelegem verkozen, maar een heuveltop die uitkijkt over de diepte van de Zeyp en gelegen is aan de huidige Wijngaardstraat, net voor deze afboog en aansloot op de Schapenbaan, de aloude Nervische baan naar Bavay. De huidige dorpskerk (ter ere van Sint-Rumoldus) bevindt zich op deze plaats, die gekenmerkt wordt door een scherpe helling aan de achterzijde van de kerk, wat tevens de verklaring van het toponiem 'Scerpdaele" zou zijn.[13]

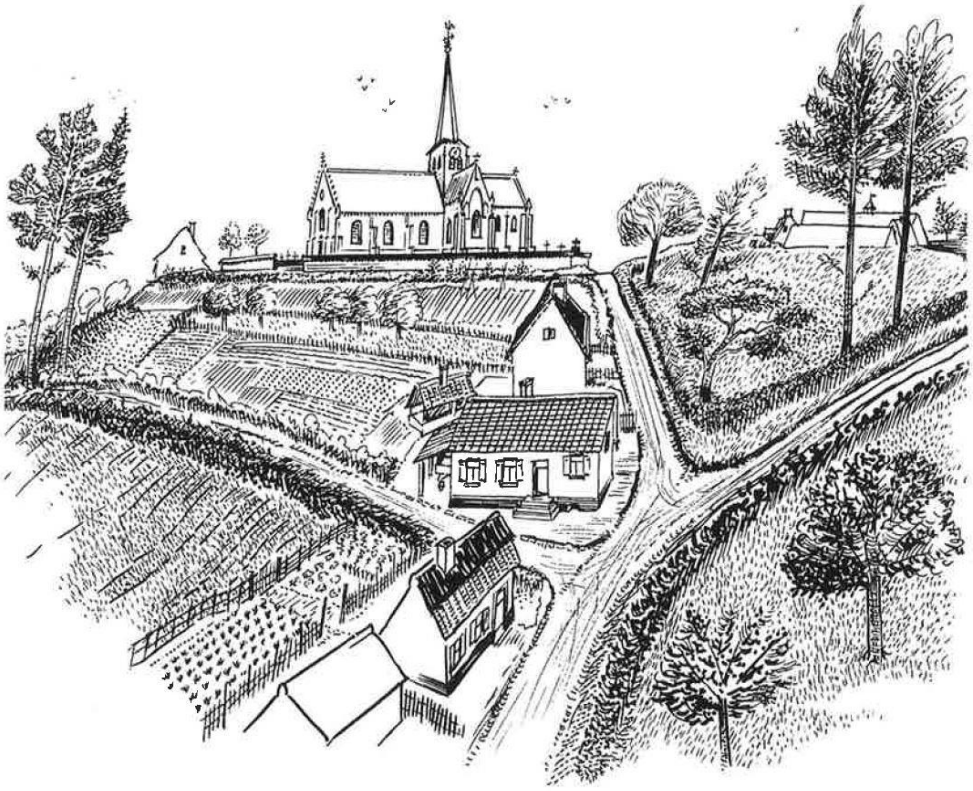

Figuur 31. De Heilig Kruiskapel vanop de Schapenbaan (thans de Geraardsbergsesteenweg).[14]

De helling moet trouwens nog veel scherper zijn geweest vóór de huidige kerk werd gebouwd, aangezien een flink deel van de vroegere kerkberg werd afgegraven om bakstenen te maken voor die nieuwe kerk.[15] Van de oudste kapel van het Heilig Kruis werd een tekening bewaard. De kapel stond, zoals de traditie het vereiste,

[13] *http://www.schepdaal.be/Kelegem.htm*
[14] *Van Droogenbroeck F. & Straetmans F., 2003. Schepdaal... sinds onheuglijke tijden, Dilbeeks Erfgoed vzw, Dilbeek.*
[15] *Van Droogenbroeck F. & Straetmans F., 2003. Schepdaal... sinds onheuglijke tijden, Dilbeeks Erfgoed vzw, Dilbeek.*

met de ingang naar het westen (richting de Zeyp) en met het altaar naar het oosten toe.

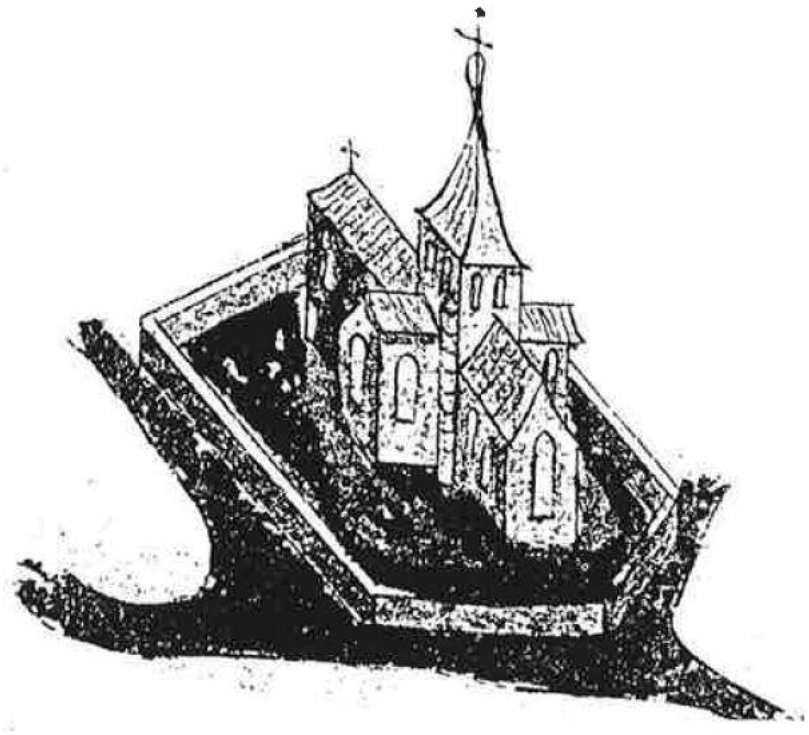

Figuur 32. Tekening van de Heilig Kruiskapel.[16]

De kosten van deze kapelanie werden gedragen door het kapittel van Anderlecht, waaraan het geslacht Van Keleghem verbonden waren. Vanaf de 14e eeuw echter werden alle rechten en plichten, verbonden aan de kapel en de bijhorende kapelanie van Kelegem, overgeheveld naar het kapittel van Nijvel, verbonden aan de abdij van Nijvel.

In ieder geval kan gesteld worden dat Schepdaal niet de enige gemeente is waar binnen verschillende dorpen strijden om de titel van "oudste dorp/oorsprong", en wellicht is het onderwerp van deze vraag nog enige tijd voer voor discussie. Wat wel vaststaat is dat, hoewel Kelegem als parochienaam nog lange tijd zal doorleven, het uiteindelijk aan belang zal inboeten waarna Schepdaal zal uitgroeien tot een eigen gemeente.
In 1690 vielen zowel Sint-Kwintens-Lennik als Sint-Martens-Lennik ten deel aan baron de Man d'Attenrode, wiens afstammelingen deze gemeenten bleven besturen tot na de Franse Revolutie. Onder het bewind van koning Willem I der Nederlanden zal het gehucht Schepdaal in 1826, samen met de omliggende gehuchten, een zelfstandige gemeente worden. In 1842 wordt het ook een zelfstandige parochie, en ressorteert het dus niet langer onder Sint-Martens-Lennik.

---

[16] *Van Droogenbroeck F. & Straetmans F., 2003. Schepdaal... sinds onheuglijke tijden, Dilbeeks Erfgoed vzw, Dilbeek.*

De aanleg van de kaarsrechte geplaveide steenweg Brussel-Ninove (de huidige Ninoofsesteenweg), op initiatief van koning Willem I der Nederlanden, droeg sterk bij tot de ontplooiing van Schepdaal. Door de aanleg van de buurtspoorlijn in 1887 werd het dorp nog beter ontsloten, wat de plaatselijke economische ontwikkeling uiteraard ten goede kwam.

De feiten zijn dus dat er in de vroege 11e eeuw in de omgeving van het huidige Schepdaal al sprake is van een dorp of een nederzetting die zich vormde rondom een voormalige Frankische nederzetting. Dat betekent dat er ten minste in de 11e eeuw reeds bewoning was. In hoeverre deze bewoning zich over de naburige velden en beemden uitstrekte, is niet duidelijk en hiervoor moet naar de archeologie worden teruggegrepen (cf. §CAI en belendende elementen met erfgoedwaarde). Het dorp is doorheen haar rustige geschiedenis een vrij ruraal dorp gebleven, en dit tot ver in de 20e eeuw. De Geraardsbergsesteenweg langs waar het onderzoeksgebied zich bevindt, is sinds oudsher een verbindingsweg tussen met Brussel geweest. Langs deze weg kwam verspreide landelijke bewoning voor, dit in de vorm van hoeves en woonstalhoeves. Het dorp kende een sterke bevolkings- en bouwtoename vanaf het einde van de 19e eeuw. Aldus ontstonden er nieuwe wijken die van de gemeente een meer verstedelijkte en residentiële woongemeente maakten.

Om de geschiedenis van het huidige onderzoeksgebied enigszins te kunnen onderzoeken is dus het raadplegen van twee belangrijke groepen van bronnen noodzakelijk: het historisch kaartenmateriaal en de gekende archeologische gegevens in de dichte omgeving van het gebied.

4.2.2 Relevante historische kaarten en plannen

Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk historisch kaartenmateriaal onderzocht.

4.2.2.1 Kaart van Villaret (1745-1748)

Voor het oudste kaartenmateriaal waarop het projectgebied voorkomt, dient te worden teruggegrepen naar de kaart van Villaret uit het midden van de 18e eeuw. Het projectgebied komt tevens voor op het oudere kaartenmateriaal van Fricx, maar daarop is onvoldoende detailwerking aanwezig waardoor het niet mogelijk is om zinvolle uitspraken te doen.
Op de kaart van Villaret wordt het gehucht "Schepdaele" weergegeven op een plateau ten zuiden van de "Grand Chemin de Ninove à Bruxelles", de huidige Geraardsbergsesteenweg. De omgeving wordt gekenmerkt door een sterk golvend landschap, waarvan de vele aanduidingen op het kaartmateriaal getuigen. Ten noorden van het projectgebied zijn de maalvijvers van het Hof te Zierbeek, langsheen de Doornbeek, duidelijk zichtbaar. Het gehucht Kelegem wordt niet vermeld.

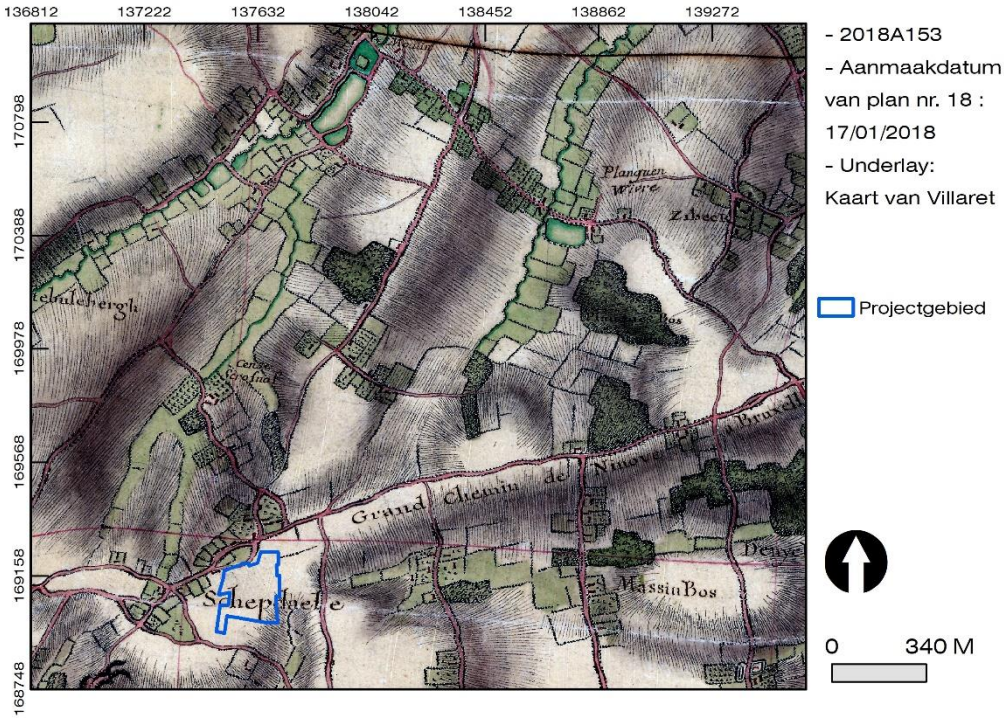

Figuur 33. Schepdaal en Zierbeek op de kaart van Villaret.

Het projectgebied zelf is onbebouwd, en lijkt eveneens nog onontgonnen te zijn. De zuidoostelijke hoek bevindt zich op een helling. Het tracé van de Kerkhofstraat is ongewijzigd gebleven tot op vandaag en bijgevolg duidelijk herkenbaar. Ten noorden van de Geraardsbergsesteenweg wordt de kapel van het Heilig Kruis

weergegeven. De omliggende percelen werden reeds ontgonnen: de perceelsindeling wordt hier zichtbaar afgebeeld.

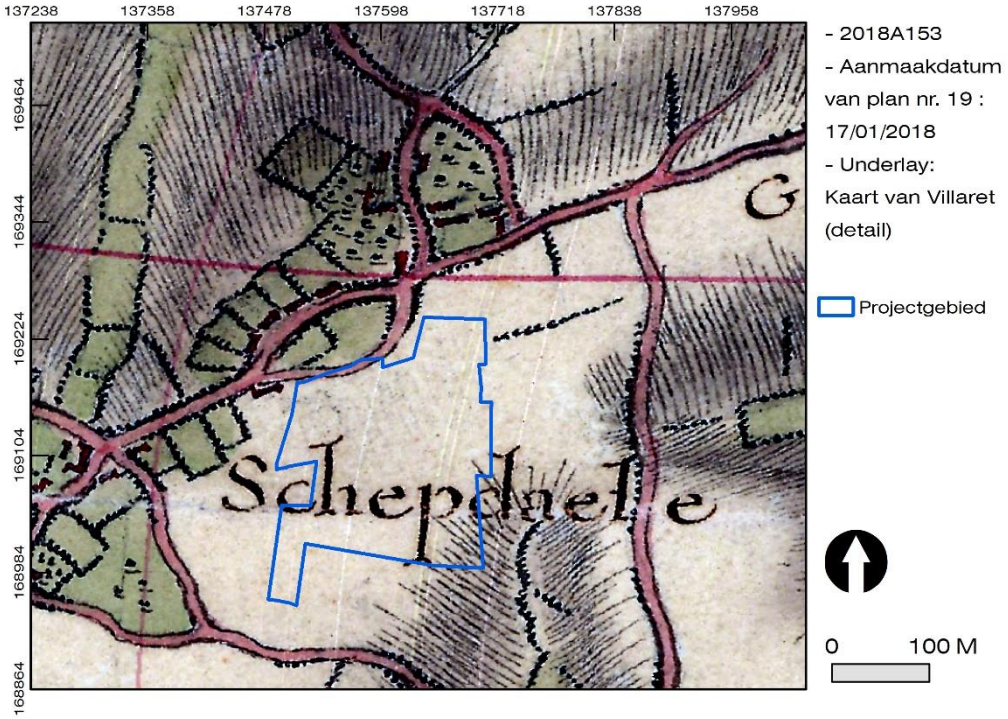

Figuur 34. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

4.2.2.2 Atlas van Ferraris (1777)

De Atlas van Ferraris geeft een vrij gelijkaardig beeld als de kaart van Villaret. Ten noorden van het projectgebied worden het Hof van Zierbeek en de bijhorende maalvijvers weergegeven. Het gehucht Schepdaal wordt aangeduid als “Hameau Chapelle St Schepdael”. Het projectgebied bevindt zich op een plateau dat in zuidelijke richting afdaalt. Aan de overzijde van de Geraardsbergsesteenweg is de kapel van het Heilig Kruis weergegeven, die lijkt uitgebouwd te zijn tot een kerk. Hierrond werd tevens een kerkhof aangelegd.
Het projectgebied zelf is in gebruik als landbouwgrond, waarbij de verschillende percelen van elkaar gescheiden worden door hagen. In de noordwestelijke hoek van het projectgebied, ter hoogte van de knik in de Kerkhofstraat, is bebouwing aanwezig. Het betreft een langwerpig gebouw dat haaks op deze straat georiënteerd staat.

Figuur 35. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

4.2.2.3 Primitief kadaster, Schepdaal, Sectie A (1830-1834)

Deze kaart van het primitief kadaster werd opgesteld door landmeter C. Edmond tussen 1830 en 1834. De kaart vertoont grote overeenkomsten met de Atlas van Ferraris. “Het Dorp Schepdael” situeert zich in hoofdzaak rondom de kerk, ten noorden van het projectgebied. De “Weg St. Mertens Lennick door Schepdael naer Brussel” doorsnijdt de dorpskern van het zuidwesten naar het noordoosten. Het projectgebied zelf wordt aangeduid met de term “Caerenbergveld”, een naam die nu nog terug te vinden is in de benaming van de sporthal. Het langwerpige huis ter hoogte van de knik in de Kerkhofstraat nog steeds aanwezig. Ten oosten hiervan werd een klein bijhuis/stalling bijgebouwd. Binnen het projectgebied is er sprake van de opdeling van de percelen. Tevens worden verschillende buurtwegels weergegeven die het projectgebied doorkruisen.

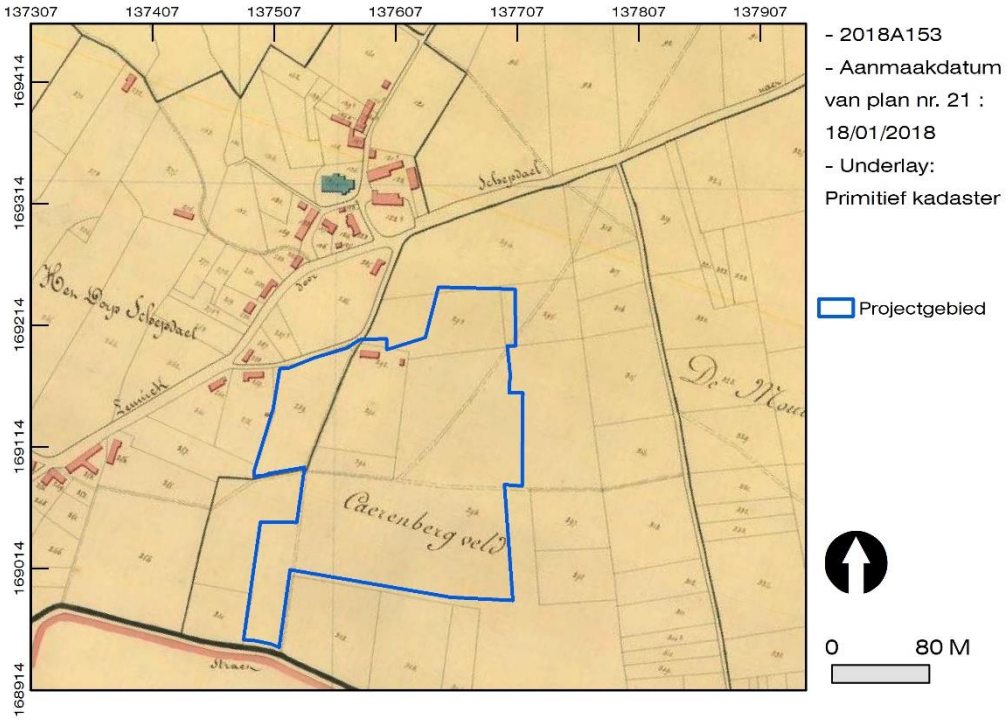

Figuur 36. Situering van het projectgebied op het primitief kadaster van Schepdaal, Sectie A uit 1830-1834.

4.2.2.4 Atlas der Buurtwegen (circa 1840)

De Atlas der Buurtwegen geeft een zeer gelijkaardig beeld als dat van het primitief kadaster. Het uitzicht van het projectgebied is nauwelijks veranderd: de perceelsindeling is identiek hetzelfde, en ook de buurtwegels worden zonder wijzigingen afgebeeld. Enige uitzondering hierop is de buurtwegel in de zuidwestelijke hoek van het projectgebied: hier lijkt het om een nieuwe buurtweg te gaan aangezien deze nog niet aanwezig was op het oudere kaartmateriaal.

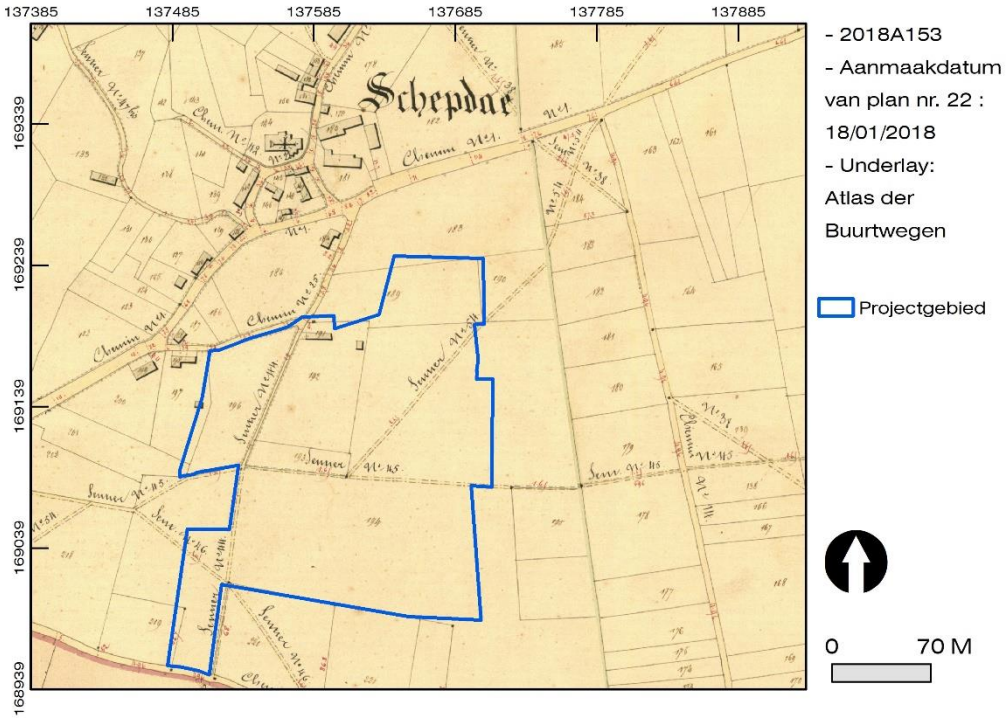

Figuur 37. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

4.2.2.1 Vandermaelen kaarten (1846-1854)

Op het gegeorefereerde kaartenmateriaal van Vandermaelen is een lichte verschuiving in zuidelijke richting aanwezig: het projectgebied ligt in realiteit iets meer naar het noorden, grenzend aan de Kerkhofstraat. De bebouwing situeert zich nog steeds in hoofdzaak rondom de kerk van Schepdaal. Binnen het projectgebied is de situatie ongewijzigd: het huis met bijgebouw in het noorden van het projectgebied worden ook op deze kaart weergegeven. Voorts wordt de topografie van de regio duidelijk weergegeven, waarbij voornamelijk de zuidoostelijke hoek op de flank van de heuvelkam lijkt te liggen (wat overigens overeenkomt met het reeds aangehaalde hoogtemodel). Van de buurtwegels worden slechts twee paadjes afgebeeld, met name de buurtweg die het projectgebied van noord naar zuid doorsnijdt, en deze die het projectgebied van oost naar west doorsnijdt. Deze laatste wordt slechts ten dele weergegeven.

Figuur 38. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

4.2.2.1 Kaart van Popp (1842-1879)

Dit Plan parcellaire de la commune de Schepdael: avec les mutations werd opgesteld door Popp.

Dit plan geeft een identiek beeld als de kaart uit de Atlas der Buurtwegen. Het enige verschil is terug te vinden in de benaming van de straten: de baan naar Brussel wordt vermeld onder zijn hedendaagse benaming, met name de “Geraardsbergsche baen”. De huidige Kerkhofstraat wordt weergegeven als de “Heilige Sacrament Weg”.

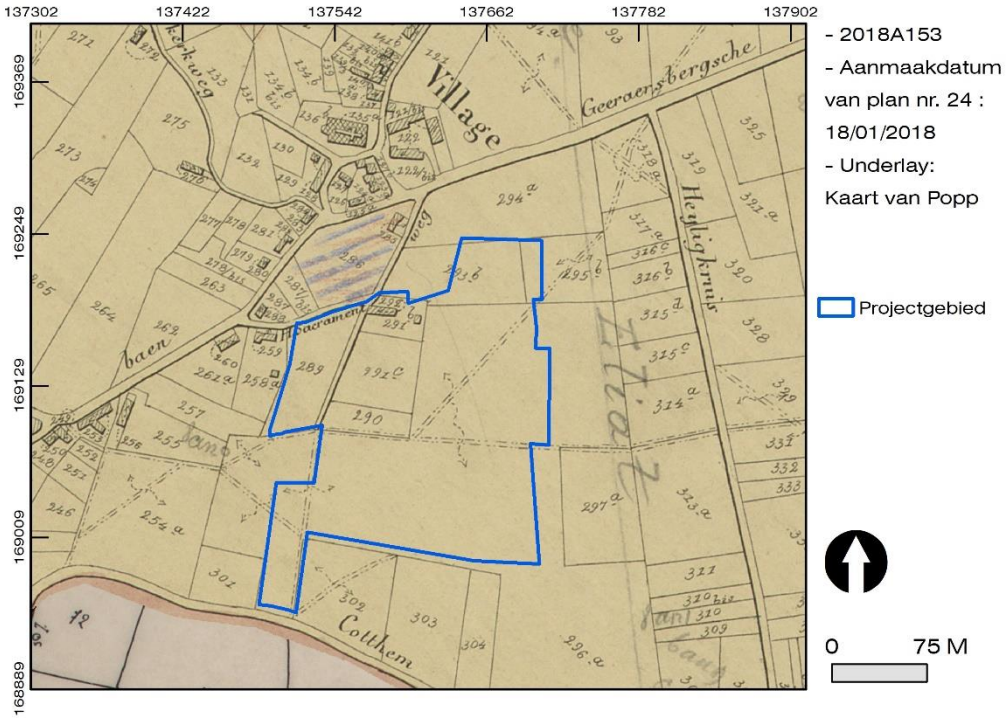

Figuur 39. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

4.2.2.2 Topografische kaart uit 1939

De situatie binnen het projectgebied blijft lange tijd ongewijzigd. De topografische kaart uit 1939 geeft immers een zeer vergelijkbare situatie weer als op het Plan Parcellaire van C. Popp. Het enige verschil betreft het feit dat de bewoning ter hoogte van de knik in de Kerkhofstraat verdwenen is. Voorts zijn de verschillende buurtwegels nog zichtbaar aanwezig op dit kaartenmateriaal. De helling in het zuiden van het projectgebied wordt hier visueel weergegeven door middel van een vrij groot aantal dicht op elkaar gepakte hoogtelijnen, wat wijst op een vrij steile helling.

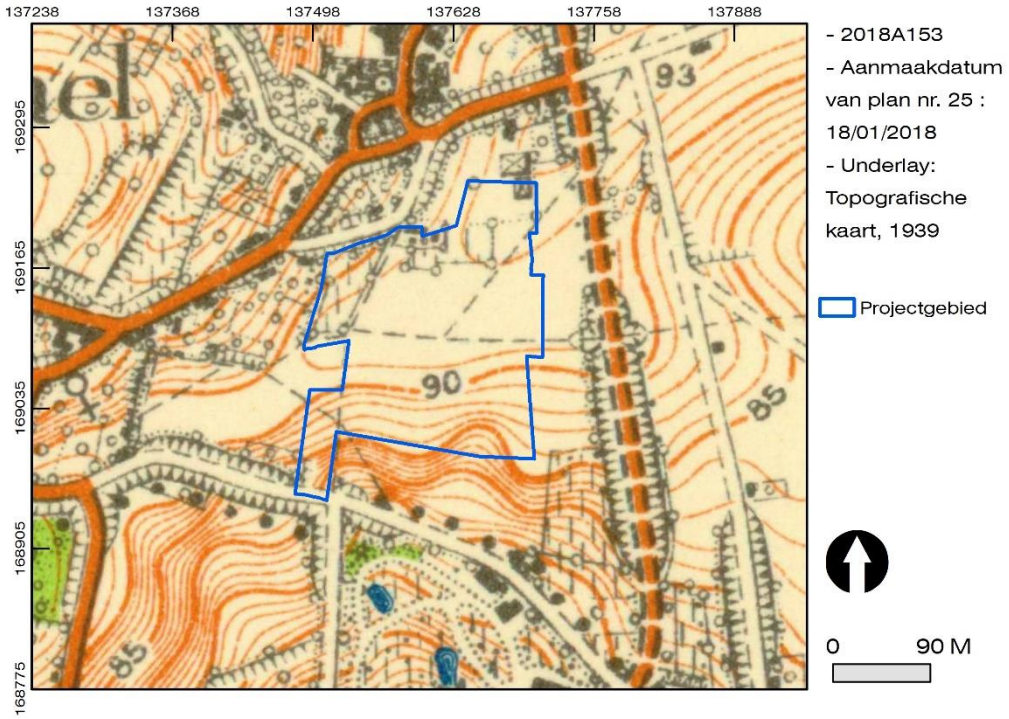

Figuur 40. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1939.

4.2.2.3 Topografische kaart uit 1969

Deze topografische kaart uit 1969 geeft een aantal grote veranderingen. In eerste instantie kan melding gemaakt worden van de aanleg van een nieuw kerkhof in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. Het betreft de gemeentelijke begraafplaats van Schepdaal die in gebruik genomen werd in 1951. Het voormalige kerkhof rond de Sint-Rumolduskerk diende immers gesloten te worden omwille van plaatsgebrek. De begraafplaats en het bijhorende dodenhuisje werden in 1950 geregistreerd op het kadaster.[17] Voorts lijkt een aantal van de buurtwegels

[17] *Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kerkhofstraat [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126884 (geraadpleegd op 18 januari 2018).*

verdwenen te zijn: enkel de noord-zuid en de oost-west lopende paadjes worden nog afgebeeld; een situatie die ook zichtbaar was op de kaart van Vandermaelen.

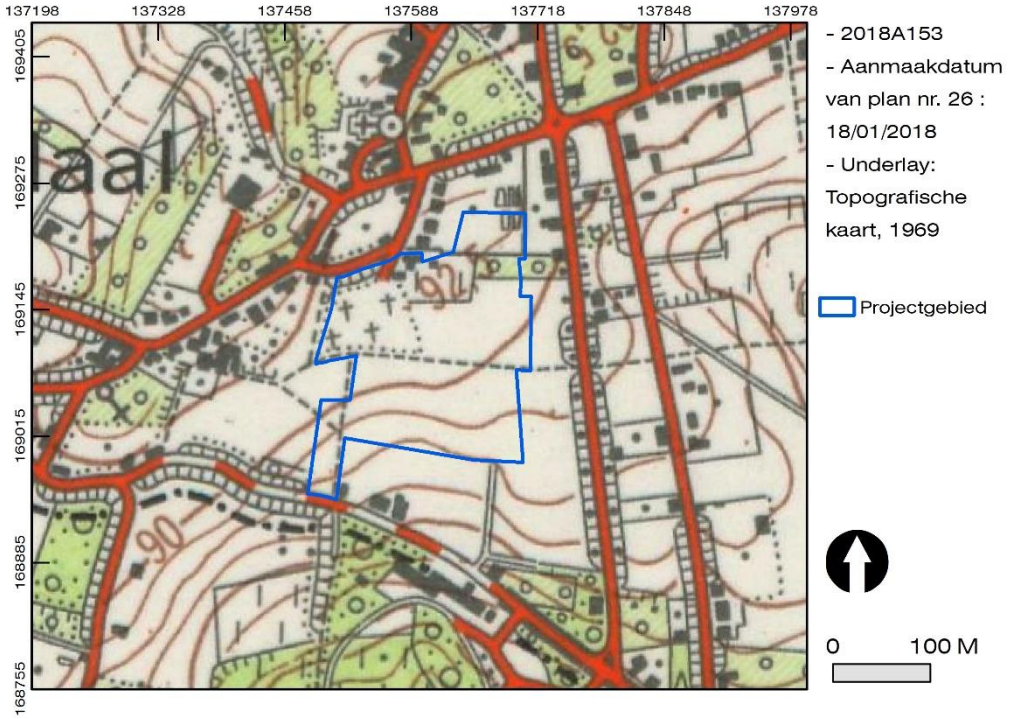

Figuur 41. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1969.

4.2.2.1 Topografische kaart uit 1989

De topografische kaart uit 1989 geeft een beeld van de laatste grote verandering aan het uitzicht binnen het projectgebied, en geeft dus min of meer een idee van de huidige situatie. Het grootste deel van het projectgebied blijft ongewijzigd. Enkel in het noorden van het projectgebied werd een gebouw opgericht, met name de sporthal Caerenbergveld.

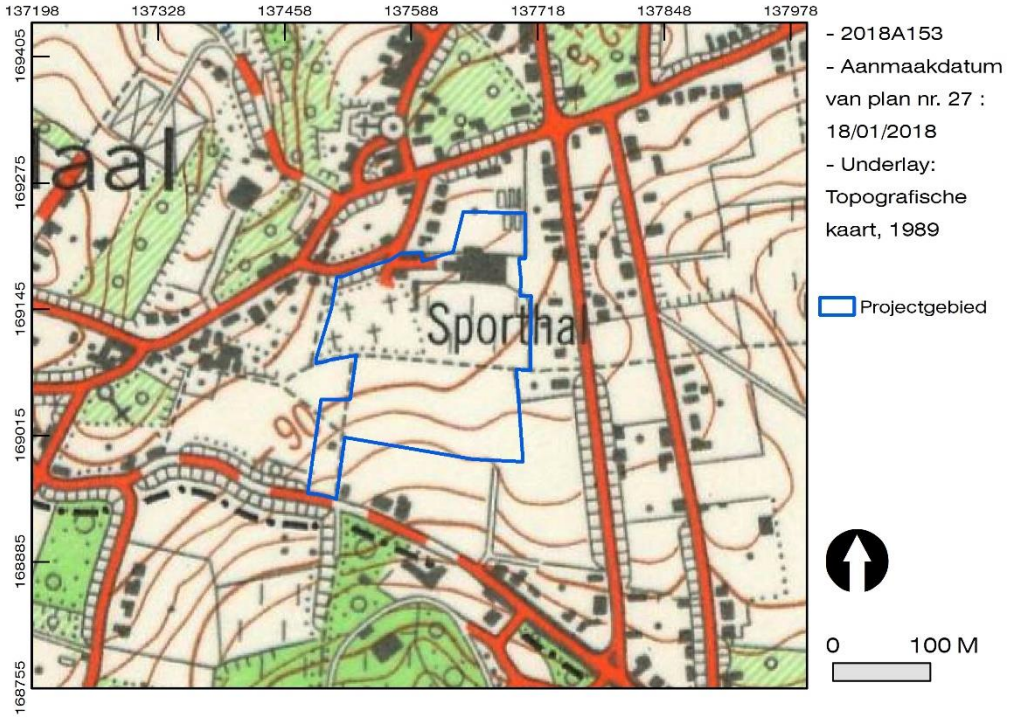

Figuur 42. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1989.

De aanleg van de sporthal en de voetbalvelden vond plaats in 1972. Daarvoor diende de helling van het terrein genivelleerd te worden ten einde een egaal speelterrein te verkrijgen. De verschillende velden zijn vermoedelijk in terrassen uitgegraven. Onderstaande oblieke luchtfoto uit 1972 geeft een aardig beeld van de hiermee gepaard gaande grondwerken.

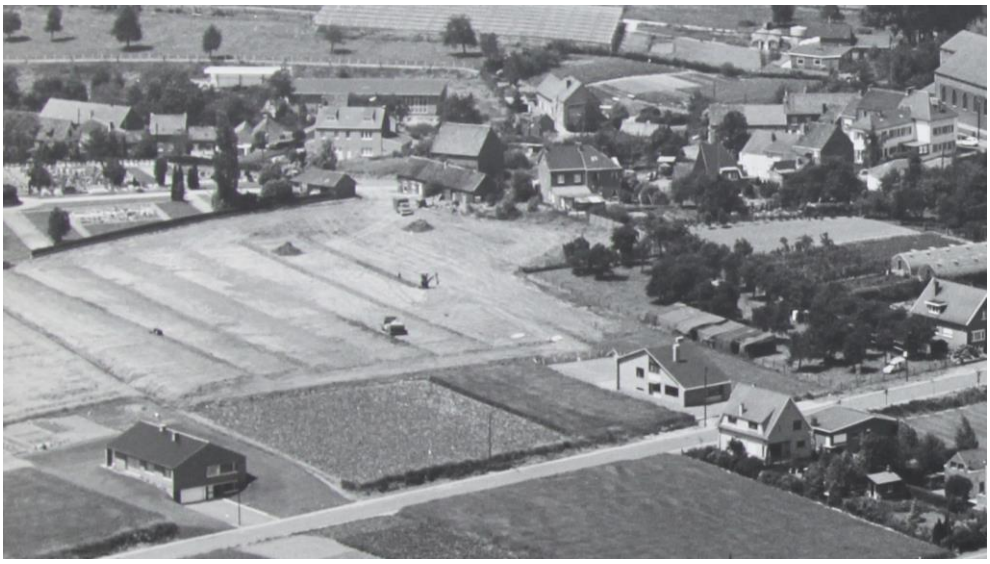

Figuur 43. Zicht op de aanleg van het sportcomplex in 1972.[18]

[18] *Met dank aan Thomas D'hoker van de Onroerend Erfgoeddienst Pajottenland – Zennevallei.*

4.2.3 Relevante orthofoto's

Na het onderzoek van het kaartenmateriaal kunnen dus ook enkele publiek beschikbare luchtfoto's onderzocht worden. Het is zo dat de fotografie zich pas in de tweede helft van de 19e eeuw ontwikkeld heeft en dat de luchtfotografie pas in de Eerste Wereldoorlog een hogere vlucht heeft genomen. Voor het onderzoeksgebied zijn vermoedelijk wel luchtfoto's uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog beschikbaar, maar deze zijn niet publiek te consulteren.

4.2.3.1 Orthofoto uit 1979-1990

De luchtfoto in grijstinten van het gebied in 1979-1990 geeft de situatie weer zoals deze op de topografische kaart uit 1989 voorkomt. In de noordwestelijke hoek van het projectgebied is de gemeentelijke begraafplaats aanwezig. En in de noordoostelijke hoek van het projectgebied is de sporthal zichtbaar. Het centraal en zuidelijk gelegen deel van het projectgebied wordt in gebruik genomen als voetbalveld, terwijl de meest zuidwestelijke hoek een functie als landbouwgrond heeft. Dit is min of meer de situatie zoals deze ook tot op heden bestaat.

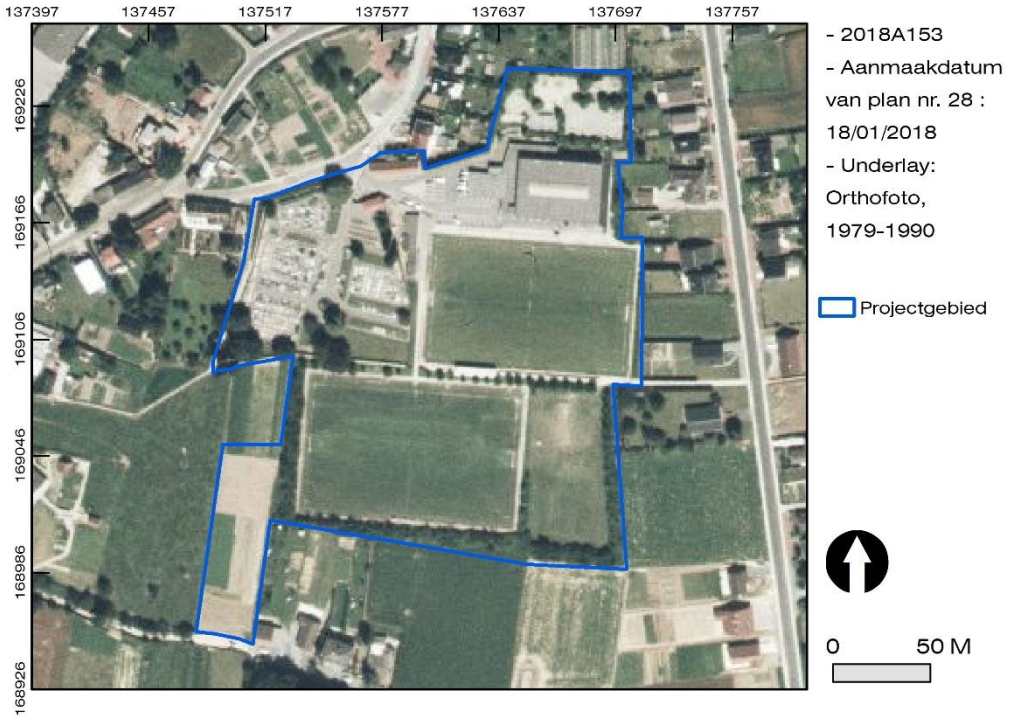

Figuur 44. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1979-1990.

4.2.3.2 Orthofoto uit 2017

De luchtfoto uit 2017 geeft de meest recente situatie van het projectgebied weer. Er is slechts weinig gewijzigd ten opzichte van de voorafgaandelijk beschreven luchtfoto. De enige verandering die zich heeft voorgedaan is de bouw van een kantine tussen beide voetbalvelden.

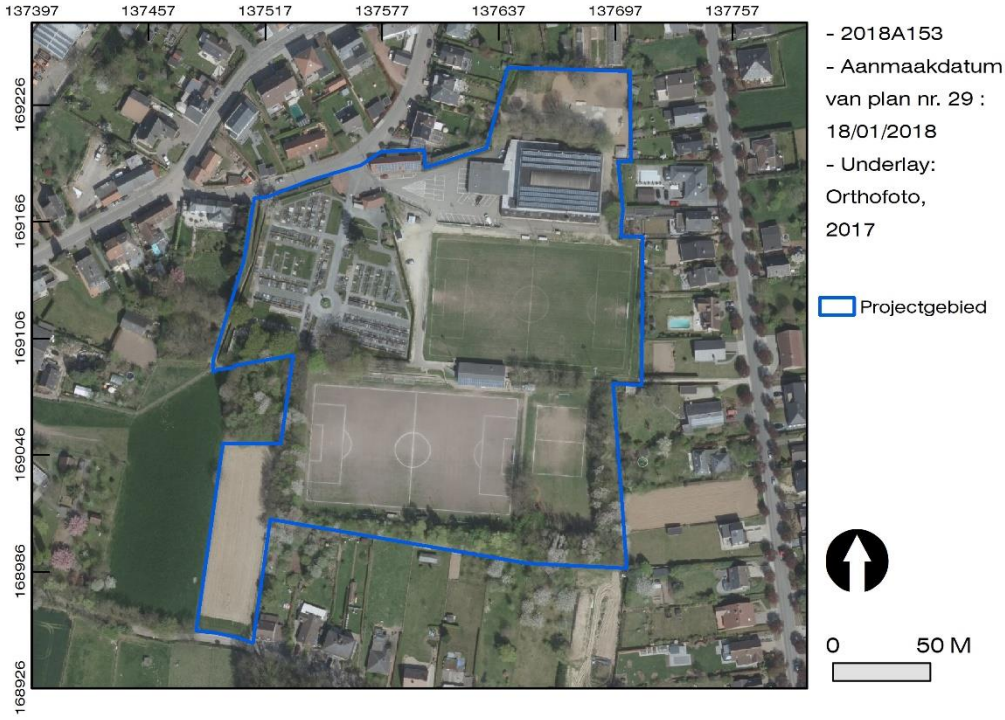

Figuur 45. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2017.

4.3 Archeologische situering van het onderzochte gebied

4.3.1 Elementen met erfgoedwaarde

In dit hoofdstuk zullen de gekende fysieke restanten binnen en rond het onderzoeksgebied worden onderzocht, als aanvulling op de gegevens die uit het kaartenmateriaal konden worden gedistilleerd.

De parochiekerk van Sint-Rumoldus is vastgesteld als bouwkundig erfgoed (ID 39002), net als de 19e-eeuwse pastorie (ID 207011), die gelegen is ten noordoosten van de kerk. Binnen het centrum van Schepdaal, ten noorden van het projectgebied, werden tevens enkele dorpswoningen en burgerhuizen opgenomen in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed. Dit geldt eveneens voor het gemeentehuis, de onderwijzerswoning en het oorlogsmonument op het Marktplein. Ten westen van het projectgebied kan enerzijds melding gemaakt worden van een vakwerkwoning, en anderzijds van een 20e-eeuws kapelletje dat gewijd is aan Onze-Lieve-Vrouw der Zeven Smarten. Ten zuiden van het projectgebied werd het park van het Kasteel van Schepdaal opgenomen in de Inventaris van het Landschappelijk Erfgoed. Het kasteel betreft in feite een grote villa uit de tweede helft van de 19e eeuw die gebouwd werd in opdracht van een Brusselse notaris.

Figuur 46. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante erfgoedrelicten ten opzichte van het onderzoeksgebied.

Het centrum van Schepdaal is dus behoorlijk rijk aan geregistreerde elementen met een erfgoedwaarde. Dit weerspiegelt zich echter niet in de archeologische kennis van het gebied, die vrij beperkt blijkt te zijn.

4.3.2 Centrale Archeologische Inventaris

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen staat in deze databank geregistreerd.

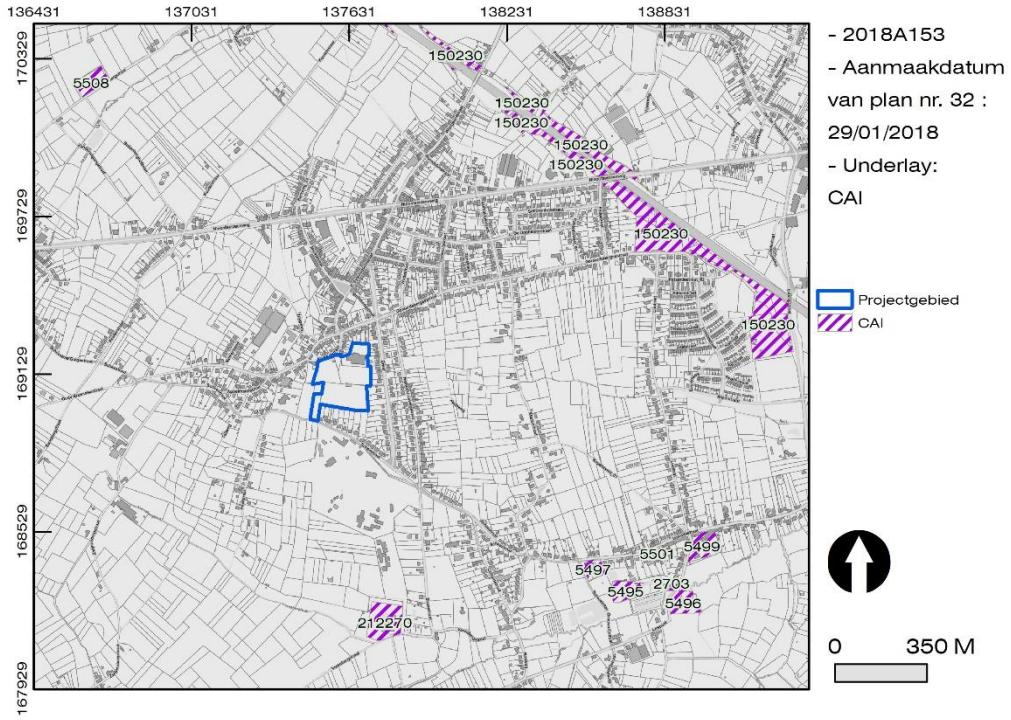

Figuur 47. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante CAI-meldingen ten opzichte van het onderzoeksgebied.

Samenhangend met de bovenvermelde erfgoedwaarden, kan in eerste instantie melding gemaakt worden van CAI Locatie 150230, op meer dan 1 kilometer ten noordoosten van het projectgebied. Deze melding verwijst naar archeologisch onderzoek dat werd uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van de spoorweginfrastructuur. Het betreft de aanleg van een talud voor de verdubbeling van het spoor ter hoogte van de Bullenbergstraat, de Borrestraat en de Kouterstraat. Hier werden in eerste instantie restanten van een “hutkom uit de Volle Middeleeuwen” gedocumenteerd. Het aangetroffen aardewerk bestaat in hoofdzaak uit de zeer kenmerkende kogelpotten. Uit de laatmiddeleeuwse periode werd de plattegrond van een bijgebouwtje geregistreerd. Het betreft een vierkant bakstenen structuur met een vloer uit rode baksteen en opgevuld met grijze leem. Tevens werd een zilveren munt van Filips De Schone (te dateren tussen 1482 en 1506) aangetroffen. Tot slot kan melding gemaakt worden van enkele structuren uit de Nieuwe Tijd, zoals de restanten van een alleenstaande hoeve, twee welputten

om grondwater op te putten, een bijgebouwtje en enkele kuilen die vermoedelijk in verband gebracht kunnen worden met ambachtelijke en/of agrarische activiteiten.

De cluster CAI-meldingen ten zuidoosten van het projectgebied kan in verband gebracht worden met de ontstaansgeschiedenis van het gehucht Sint-Gertrudis-Pede. De meldingen hebben allen betrekking op een aantal indicatoren die in hoofdzaak terug te vinden zijn op historisch kaartmateriaal, zoals de kaart van Ferraris. Het betreft onder andere een motte op het kruispunt van de Isabellastraat en de Kotthemstraat (CAI 5497), een motte op het kruispunt van de Lenniksesteenweg, de Kotthemstraat en vermoedelijk de Beekweg (CAI 5495, het zogenaamde Hof te Moersele) en de Dorpsmotte met bijhorende watermolen (CAI 5496). Tevens kan nog melding gemaakt worden van brouwerij De Kamme (CAI 5499) en de kerk van Sint-Gertrudis-Pede (CAI 5501).
Ten zuiden van het projectgebied kan het Kasteel Kleyt vermeld worden (CAI 212270), een alleenstaande site met walgracht die weergegeven staat op de Atlas van Ferraris.

CAI locatie 5508 ten noorden van het projectgebied verwijst naar een alleenstaande hoeve, het Hof te Bullenberg. Deze dateert uit de 18e eeuw en is terug te vinden op de kaart van Ferraris, binnen het gehucht Goudveerdegem.

De archeologische en historische kennis van de geschiedenis van het dorp Schepdaal is dus zeer beperkt. Er wordt echter uitgegaan van het feit dat dit een afspiegeling van de staat van de kennis en het onderzoek is, eerder dan een weerslag van de historische realiteit.

4.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Men kan zich dus afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

Over de oudste geschiedenis van het onderzoeksgebied zijn er nagenoeg geen archeologische of historische indicatoren aanwezig. In ieder geval kan gesteld worden dat het projectgebied gekenmerkt wordt door een gunstig gelegen gradiëntsituatie langsheen de Geraardsbergsesteenweg, een belangrijke verbindingsweg tussen Bavay en Brussel. Over het ontstaan van de nederzetting die later zal uitgroeien tot het centrum van Schepdaal bestaat nog heel wat onduidelijkheid en onenigheid. In ieder geval wordt vanaf de 11e eeuw melding gemaakt van een gehucht rondom de Heilig Kruiskapel, op de plaats van de huidige Sint-Rumolduskerk. De nederzetting zal zich in hoofdzaak ontwikkelen ten noord(oost)en van deze kapel en eerder evolueren in de richting van het voormalige gehucht Kelegem. De omgeving bleef lange tijd gekenmerkt door een erg landelijk

(en bebost) uitzicht, slechts sporadisch onderbroken door erg verspreide bebouwing langsheen de Geraardsbergsesteenweg. De aanleg van de NInoofsesteenweg en de buurtspoorweg zorgen voor een betere ontsluiting van het dorp, waarna het een zekere bloei en ontwikkeling kent. Dit gaat gepaard met de uitbouw van een cultuur- en sportgelegenheden, waaronder de aanleg van de sporthal Caerenbergveld in 1972. Hiervoor wordt een onbebouwd akkerland gekozen ten zuiden van het dorpscentrum waarbij de bestaande helling in terrassen wordt heraangelegd ten einde een egaal gelegen terrein voor sportactiviteiten te verkrijgen.

4.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Bovenstaande gegevens bieden dus een bepaalde verwachting naar archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied. Het projectgebied is echter geen onbeschreven blad waardoor, ondanks deze gunstige situering in het landschap, de archeologische verwachting naar de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren op basis van de hierboven besproken geologische, bodemkundige, historische en archeologische parameters dient bijgesteld te worden.

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de zuidelijke rand van een heuvelrug binnen een heuvelachtig landschap en wordt dus gekenmerkt als een gunstig gelegen gradiëntsituatie.
2. Op basis van het historisch kaartenmateriaal blijkt dat het projectgebied lange tijd een vrij landelijk gebruik heeft, slechts onderbroken door bewoning tussen de tweede helft van de 18e eeuw en het begin van de 20e eeuw waarbij de bebouwing beperkt bleef tot een kleine hoeve in het noorden van het terrein. Daarna bleef het projectgebied onbebouwd tot in het jaar 1951 de nieuwe gemeentelijke begraafplaats, in de noordwestelijke hoek van het projectgebied, in gebruik genomen wordt. Twee decennia later, in 1972, wordt gestart met de aanleg van de huidige sportinfrastructuur.
3. Op basis van de controleboringen blijkt dat er onder de bouwvoor geen afgedekte horizonten aanwezig zijn waardoor er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van één of meerdere paleo-bodems.
4. Op basis van de controleboringen kon wel worden vastgesteld dat er sprake is van bodemerosie, waarbij de eventueel aanwezige archeologische sporen binnen het projectgebied werden blootgesteld aan deze erosie en dus van de helling zijn afgespoeld. Er kan dus besloten worden dat er een eerder lage kans bestaat op het aantreffen van (sporen)sites.
5. Bovendien hebben de controleboringen aangetoond dat er sprake is van een aftopping (waarschijnlijk in terrassen, zie ook §Topografie) van het terrein: de A-horizont bevindt zich immers rechtstreeks op de C-horizont waarbij de overgang zich messcherp voordoet. Bijgevolg kan gesteld

worden dat het archeologisch niveau en bijgevolg eventueel aanwezige resten, reeds verdwenen zijn.

Uit deze feiten kan worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied een zeer lage kans is op het aantreffen van archeologische sporen en structuren. Bovendien vinden de werkzaamheden plaats binnen een vrij beperkte zone (zowel in oppervlakte als in diepte) zonder gekende archeologische waarden in de buurt die relevante onderzoeksvragen kunnen opleveren en kunnen eventueel aangetroffen sporen en vondsten niet in een ruimere context onderzocht worden.

5 BESLUIT

5.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

Aan het begin van deze bureaustudie (zie §Onderzoeksopdracht) werden enkele elementaire onderzoeksvragen gesteld, die in de loop van de tekst gaandeweg beantwoord zijn. Hier worden deze bij wijze van besluit hernomen en beantwoord.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

  De geologische gegevens en de gegevens uit de controleboringen geven aan dat er sprake is van bodemerosie binnen het projectgebied waarbij eventueel aanwezige archeologische sporen van de helling zijn weggespoeld. Dit betekent een slechte bewaring van sporensites.

  Er zijn geen afdekkende pakketten aanwezig, zodat steentijdartefactsites, niet bewaard zijn. Tevens zijn er duidelijke aanwijzingen dat een groot deel van de natuurlijke bodemopbouw verstoord (i.e. afgegraven) werd tijdens de aanleg van de sportinfrastructuur in 1972.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

  Het historisch kaartenmateriaal toont aan dat er tussen de tweede helft van de 18e eeuw en het begin van de 20e bewoning aanwezig was in het noordwesten van het projectgebied. Daarna blijft het projectgebied onbewoond tot het derde kwart van de 20e eeuw waarna het in gebruik genomen wordt als sportcomplex. De feitelijke dorpskern van Schepdaal ontwikkelde zich in hoofdzaak meer ten noordoosten van het projectgebied, waarbij deze min of meer geprangd zit tussen de Ninoofsesteenweg in het noorden en de Geraardbergsesteenweg in het zuiden. Het gebied ten zuiden van deze Geraardbergsesteenweg kent een langdurig gebruik als akkerland en wordt pas vrij laat gekenmerkt door erg verspreide lintbebouwing binnen een sterk ruraal landschap. Een langdurig gebruik van het projectgebied sluit de aanwezigheid van oudere sporen niet uit, maar de impact van de huidige sportinfrastructuur en vooral van de bodemerosie, wijzen in de richting van een slechte bewaring van deze sporen.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

  De geplande werken zijn nefast voor de bewaring van archeologische sporen en structuren. De heraanleg van het voetbalveld en het duiveltjesveld blijft weliswaar beperkt tot een diepte van 40 centimeter onder het huidige maaiveld. Ook de aanleg van de Finse piste reikt niet dieper, en beperkt zich tevens tot een breedte van 1,6 meter. Enkel de aanleg van de regenwateropslag (22m²) en de waterbuffer (456m²) in het zuidoosten van

het projectgebied behelzen een veel diepere bodemingreep. Hoewel de aanleg hiervan vrij beperkt is in oppervlak zal deze een nefaste impact hebben op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

- *Is verder onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*
  De geplande werkzaamheden vinden plaats binnen een zone die volledig gekenmerkt wordt door bodemerosie en die grotendeels verstoord werd (lees: afgegraven) ten tijde van de aanleg van de bestaande sportinfrastructuur. Bovendien zijn er geen gekende archeologische waarden in de buurt die relevante onderzoeksvragen kunnen opleveren. Bijgevolg werd met aantoonbare zekerheid bewezen dat vervolgonderzoek niet zal leiden tot nuttige kenniswinst. Verdere maatregelen zijn dan ook niet noodzakelijk.

5.2 Besluit voor een algemeen publiek

Naar aanleiding van de geplande heraanleg van sportinfrastructuur aan de Kerkhofstraat 13 te Schepdaal, werd door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om het kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging. Uit het bureauonderzoek bleek dat er zich ten noordoosten van het projectgebied, nabij de huidige Sint-Rumolduskerk en tussen de Geraardbergsesteenweg en de Nlnoofsesteenweg, een nederzetting ontwikkelde vanaf de 11e eeuw. Deze nederzetting was niet meer dan een gehucht, dat zich pas vanaf de tweede helft van de 20e eeuw ten volle ontwikkelde. Binnen het projectgebied is met zekerheid sprake van bewoning (het betreft een alleenstaande hoeve) tussen de tweede helft van de 18e eeuw en het begin van de 20e eeuw. Daarna is bewoning afwezig tot het projectgebied in het derde kwart van de 20e eeuw zijn huidige functie krijgt.
Het projectgebied is echter gelegen op een helling die erg onderhevig was aan bodemerosie, wat een erg negatieve impact heeft gehad op eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren. Bovendien werd de bodem erg verstoord tijdens de aanleg van het huidige sportcomplex. Bijgevolg wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

6 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Schepdaal* [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121400 (geraadpleegd op 17 januari 2018).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kerkhofstraat* [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126884 (geraadpleegd op 18 januari 2018).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Schroyen K., o.l.v. Buffel P. & Matthijs J., 2003. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39, Brussel-Nijvel*, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Droogenbroeck F. & Straetmans F., 2003. *Schepdaal... sinds onheuglijke tijden*, Dilbeeks Erfgoed vzw, Dilbeek.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

http://www.geopunt.be/
https://www.dov.vlaanderen.be/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/
https://cai.onroerenderfgoed.be/
http://uurl.kbr.be
https://nl.wikipedia.org/wiki/Neerpedebeek

7 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan. ..6
Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand. 8
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het landgebruik van de regio. 9
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand van de regio. 10
Figuur 5. Zicht op "Voetbalveld 1" (boven) en het lager gelegen "Voetbalveld 2" (onder) (© Hembyse). 11
Figuur 6. Zicht op het hoogteverschil tussen "Voetbalveld 2" in het zuiden en "Voetbalveld 1" in het noorden van het projectgebied (© Hembyse). 12
Figuur 7. Zicht op het verharde paadje (boven), de kantine (midden) en het landwegje (onder) (© Hembyse). 14
Figuur 8. Zicht op het "Duiveltjesveld" (© Hembyse). 15
Figuur 9. Zicht op de akker, in gebruik als grasland (© Hembyse). 16
Figuur 10. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart. 19
Figuur 11. Situering van het projectgebied op het DTM II en de grafische weergave van het lengteprofiel (regionaal). 21
Figuur 12. Situering van het projectgebied op het DTM II en grafische weergave van het lengteprofiel van het onderzoeksgebied (lokaal). 22
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Hydrografische Atlas en de kaart van van nature overstroombare gebieden. 23
Figuur 14. Erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in twee kaarten. 25
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart. 26
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart. 27
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de samengestelde quartair profieltype kaart. 28
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de bodemkaart. 29
Figuur 19. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het projectgebied. 31
Figuur 20. Situering van de manuele boringen door de Bodemkundige Dienst van België op 16 oktober 2017 (© opdrachtgever) 32
Figuur 21. Beschrijving van B30 (© opdrachtgever). 33
Figuur 22. Beschrijving van B101 (© opdrachtgever). 33
Figuur 23. Beschrijving van B102 (© opdrachtgever). 34
Figuur 24. Situering van de sonderingen rondom het voetbalveld (© opdrachtgever). 34
Figuur 25. Sondering 1 (© opdrachtgever) 35
Figuur 26. Situering van de controleboringen binnen het projectgebied, geprojecteerd op de bodemkaart. 36
Figuur 27. Terreinopname van boring 1. 37
Figuur 28. Terreinopname van boring 2. 37

Figuur 29. Terreinopname van boring 3. 37
Figuur 30. Terreinopname van boringen 4 en 5. 38
Figuur 31. De Heilig Kruiskapel vanop de Schapenbaan (thans de Geraardsbergsesteenweg). 40
Figuur 32. Tekening van de Heilig Kruiskapel. 41
Figuur 33. Schepdaal en Zierbeek op de kaart van Villaret. 43
Figuur 34. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret. 44
Figuur 35. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris. 45
Figuur 36. Situering van het projectgebied op het primitief kadaster van Schepdaal, Sectie A uit 1830-1834. 46
Figuur 37. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen. 47
Figuur 38. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen. 48
Figuur 39. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp. 49
Figuur 40. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1939. 50
Figuur 41. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1969. 51
Figuur 42. Situering van het projectgebied op de topografiche kaart uit 1989. 52
Figuur 43. Zicht op de aanleg van het sportcomplex in 1972. 53
Figuur 44. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1979-1990. 54
Figuur 45. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2017. 55
Figuur 46. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante erfgoedrelicten ten opzichte van het onderzoeksgebied. 56
Figuur 47. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante CAI-meldingen ten opzichte van het onderzoeksgebied. 57

8 LIJST VAN BIJLAGEN

1. Inventaris van plannen & kaarten
2. Boorrapporten DOV
3. Sondeerverslagen
4. Boorstaten van de controleboringen
5. Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied
6. Kadastrale kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied
7. Inplantingsplan van de bestaande toestand
8. Inplantingsplan van de geplande werkzaamheden

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent
BTW: BE 0677.720.687
IBAN: BE25890214307282
BIC: VDSP BE 91
Tel. 0032 472 89 97 66
E-mail: bart@hembyse.net
Web: www.hembyse.net

HEMBYSE

PLAN NR.	Digitaal/analoog aangemaakt	Schaal	Formaat	ONDERWERP
001	digitaal	1:1	A4	Situering van het projectgebied op de topografische kaart kleur
002	digitaal	1:1	A4	Situering van het projectgebied op het kadasterplan
003	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van het gewestplan
004	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Inplantingsplan geplande toestand
005	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand
006	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de bodembedekkingskaart
007	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de traditionele landschappenkaart
008	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van het DMVII DTM 1m (regionaal)
009	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van het DMVII DTM 1m (lokaal)
010	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de VHA en de kaart van van nature overstroombare gebieden
011	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de erosiegevoeligheidskaart
012	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de potentiële bodemerosiekaart
013	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de tertiair geologische kaart
014	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de quartair geologische kaart (1:200.000)
015	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de samengestelde quartairprofieltypekaart
016	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de bodemkaart
017	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van enkele DOV-boringen in de omgeving van het projectgebied op de bodemkaart
018	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de kaart van Villaret
019	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de kaart van Villaret (detail)
020	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris
021	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied op de kaart van het primitief kadaster
022	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen
023	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de kaart van Vandermaelen
024	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de kaart van Popp
025	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de topografische kaart van België uit 1939

PLAN NR.	Digitaal/analoog aangemaakt	Schaal	Formaat	ONDERWERP
026	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de topografische kaart van België uit 1969
027	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de topografische kaart van België uit 1989
028	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de orthofoto uit 1979-1990
029	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van het projectgebied ten opzichte van de orthofoto uit 2017
030	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van de controleboringen op de bodemkaart
031	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van enkele elementen met erfgoedwaarde ten opzichte van het projectgebied
032	digitaal	1:1	tekstformaat HEMBYSE	Situering van enkele CAI Locaties ten opzichte van het projectgebied

DOV Boorrapport

Boring

Proefnummer:	kb31d87w-B182	Aanvangsdatum:	
X (mLambert):	137546.0 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)	Uitvoeringsmethode:	onbekend
Y (mLambert):	169101.0 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)	Diepte (m):	0.00 - 0.00
Z (mTAW):	91.00 (Z_afgeleid van topokaart)	Water op (m):	
Gemeente:	Dilbeek (Schepdaal)		
Uitvoerder:	Belgische Geologische Dienst (BGD)		
Opmerking:	opdrachtgever : BGD		

Lithologische beschrijving

Auteur(s): Rutôt, A. (Belgische Geologische Dienst (BGD)) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	M	Beschrijving
0.00	0.00		Entre dans humus, puis à 0m40, dans argile Asc grise, plastique.

Formele stratigrafie - 15/05/2000

Auteur(s): Buffel, Ph. (Matthijs-Buffel) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	Beschrijving	Betrouwbaarheid
0.00	0.40	Q - Quartaire afzetting	goed
0.40	0.50	MaUr - Lid van Ursel (Formatie van Maldegem) en MaAs - Lid van Asse (Formatie van Maldegem)	goed

De gegevens worden enkel meegedeeld ter informatie. Het Vlaams Gewest kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gevolgen van welk gebruik dan ook.

DOV Boorrapport

Boring

Proefnummer:	kb31d87w-B73	Aanvangsdatum:	04/12/1887
X (mLambert):	137373.0 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)	Uitvoeringsmethode:	geen boring
Y (mLambert):	169003.0 (XY_gedigitaliseerd op topokaart)	Diepte (m):	0.00 - 1.00
Z (mTAW):	91.00 (Z_afgeleid van topokaart)	Water op (m):	
Gemeente:	Dilbeek (Schepdaal)		
Uitvoerder:	Belgische Geologische Dienst (BGD)		
Opmerking:	opdrachtgever : BGD		

Lithologische beschrijving - 04/12/1887

Auteur(s): Mourlon, Michel (Belgische Geologische Dienst (BGD)) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	M	Beschrijving
0.00	0.00		Espace recouvert de végétation
0.00	0.60		Cailloux roulés.
0.60	0.70		Bande noire
0.70	1.50		Sable jaunâtre glauconifère moucheté de gris cendré,glauconifère dont j'ai recueilli un échantillon plus bas à une cinquantaine de mètres

Formele stratigrafie - 15/05/2000

Auteur(s): Buffel, Ph. (Matthijs-Buffel) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	Beschrijving	Betrouwbaarheid
0.00	0.60	Q - Quartaire afzetting	goed
0.60	0.70	MaUr - Lid van Ursel (Formatie van Maldegem) en MaAs - Lid van Asse (Formatie van Maldegem)	goed
0.70	1.50	MaWe - Lid van Wemmel (Formatie van Maldegem)	goed

Informele stratigrafie - 04/12/1887

Auteur(s): Mourlon, Michel (Belgische Geologische Dienst (BGD)) Betrouwbaarheid: goed

Van(m)	Tot(m)	Beschrijving
0.00	0.60	q
0.60	0.70	Asd
0.70	1.50	We

De gegevens worden enkel meegedeeld ter informatie. Het Vlaams Gewest kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gevolgen van welk gebruik dan ook.

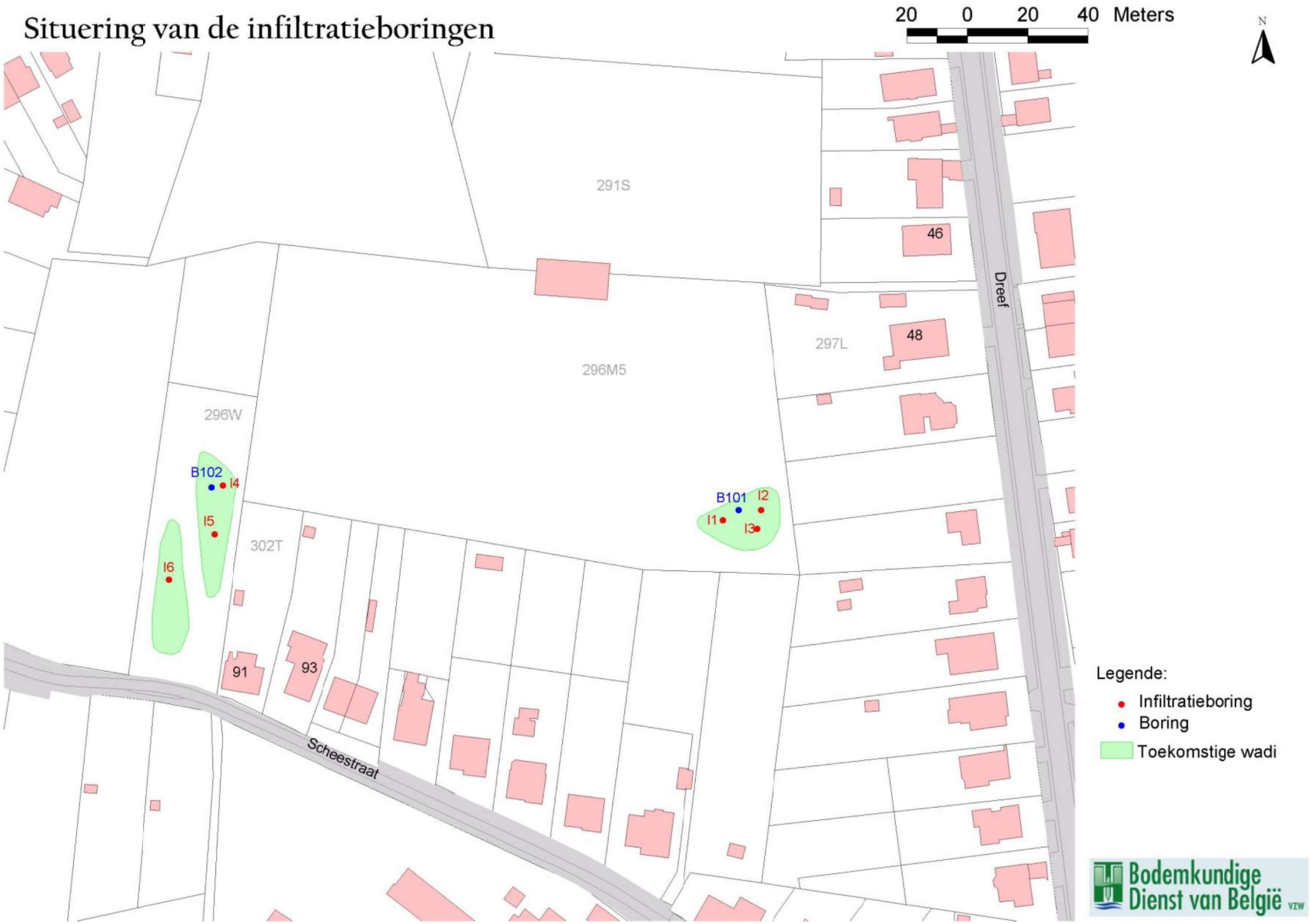

Figuur 1. Situering van de infiltratieboringen. Bron: GDI-Vlaanderen (kaartmateriaal)

24-11-17

Resultaten infiltratieproeven - bodemsoorten

Situering van de sonderingen - Dilbeek - Schepdaal - kerkhofstraat - carenbergweg: zie plan in bijlage

Metingen	Diepte	Type bodem	K-sat	K-sat	K-sat
B101 - naast voetbalveld	m		m/dag	m/s	cm/u
I1	1,04	Leem - sterkzandig	0,03	3,7.10-7	0,1
I2	2,05	Leem - uiterst zandig	0,19	2,16.10-6	0,8
I3	3,06	Leem - uiterst zandig	0,07	8,64.10-7	0,3

B102 - wadi beneden

I4	1,05	Leem - uiterst zandig	0,85	9,83.10-6	3,5
I5	2,08	Leem - uiterst zandig	0,15	1,73.10-6	0,6
I6	2,97	Leem - uiterst zandig	0,16	1,88.10-6	0,7

Indien U vragen heeft, kunt U altijd contact opnemen met David Van Wynsberghe, technisch adviseur DGSG, op 0472 / 84 52 10 of info@DGSG.be.

Gratis e-news en volgende technische infodagen
via www.TechniGreen.info - www.TechniSport.info

Projectcode: PMGCB17664

Boring: B1

Datum: 16-10-2017

maaiveld

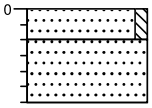

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B2

Datum: 16-10-2017

maaiveld

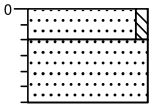

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B3

Datum: 16-10-2017

maaiveld

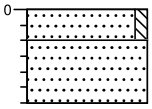

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B4

Datum: 16-10-2017

maaiveld

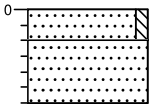

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalwit, Edelmanboor

Boring: B5

Datum: 16-10-2017

maaiveld

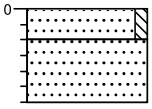

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalwit, Edelmanboor

Boring: B6

Datum: 16-10-2017

maaiveld

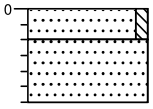

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalwit, Edelmanboor

Boring: B7

Datum: 16-10-2017

maaiveld

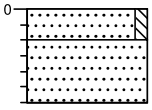

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B8

Datum: 16-10-2017

maaiveld

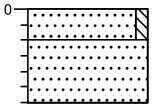

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Projectcode: PMGCB17664

Boring: B9

Datum: 16-10-2017

maaiveld

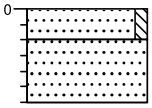

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B10

Datum: 16-10-2017

maaiveld

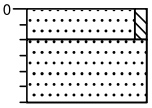

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B11

Datum: 16-10-2017

maaiveld

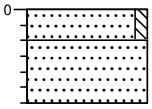

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B12

Datum: 16-10-2017

maaiveld

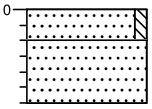

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B13

Datum: 16-10-2017

maaiveld

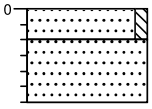

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B14

Datum: 16-10-2017

maaiveld

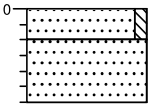

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B15

Datum: 16-10-2017

maaiveld

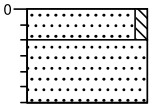

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B16

Datum: 16-10-2017

maaiveld

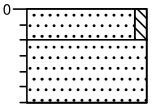

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Projectcode: PMGCB17664

Boring: B17

Datum: 16-10-2017

maaiveld

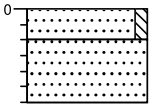

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B18

Datum: 16-10-2017

maaiveld

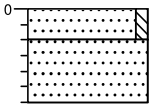

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B19

Datum: 16-10-2017

maaiveld

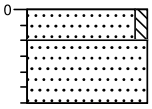

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B20

Datum: 16-10-2017

maaiveld

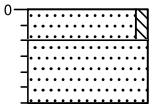

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B21

Datum: 16-10-2017

maaiveld

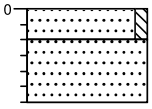

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B22

Datum: 16-10-2017

maaiveld

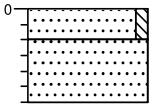

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B23

Datum: 16-10-2017

maaiveld

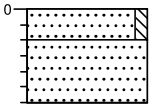

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B24

Datum: 16-10-2017

maaiveld

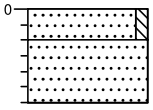

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Projectcode: PMGCB17664

Boring: B25

Datum: 16-10-2017

maaiveld

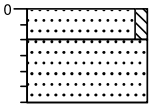

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B26

Datum: 16-10-2017

maaiveld

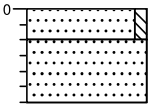

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B27

Datum: 16-10-2017

maaiveld

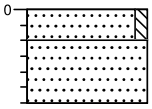

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B28

Datum: 16-10-2017

maaiveld

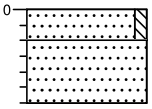

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B29

Datum: 16-10-2017

maaiveld

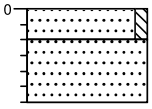

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B30

Datum: 16-10-2017

maaiveld

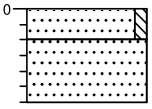

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B31

Datum: 16-10-2017

maaiveld

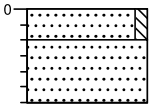

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B32

Datum: 16-10-2017

maaiveld

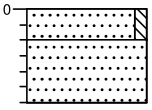

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Projectcode: PMGCB17664

Boring: B33

Datum: 16-10-2017

maaiveld

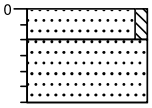

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraal witgeel, Edelmanboor

Boring: B34

Datum: 16-10-2017

maaiveld

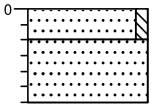

0	gazon
10	Zand, matig fijn, zwak siltig, donkerbruin, Edelmanboor
30	Zand, matig grof, neutraalgeel, Edelmanboor

Boring: B101

Datum: 16-10-2017

maaiveld

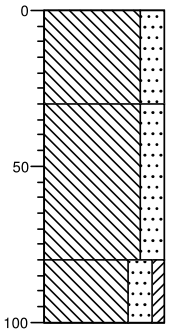

0	gazon
	Leem, sterk zandig, donkerbruin, Edelmanboor
30	
	Leem, sterk zandig, laagjes roest, neutraalbruin, Edelmanboor
80	
100	Leem, sterk zandig, zwak kleiïg, laagjes roest, neutraal blauwgrijs, Edelmanboor

Boring: B102

Datum: 16-10-2017

maaiveld

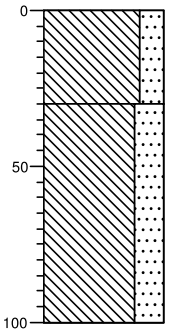

0	gazon
	Leem, sterk zandig, donkerbruin, Edelmanboor
30	
	Leem, uiterst zandig, lichtbruin, Edelmanboor
100	

www.DGSG.be - www.LABOcontrol.be

24-11-17

Situering van de sonderingen - Dilbeek - Schepdaal - kerkhofstraat - carenbergweg

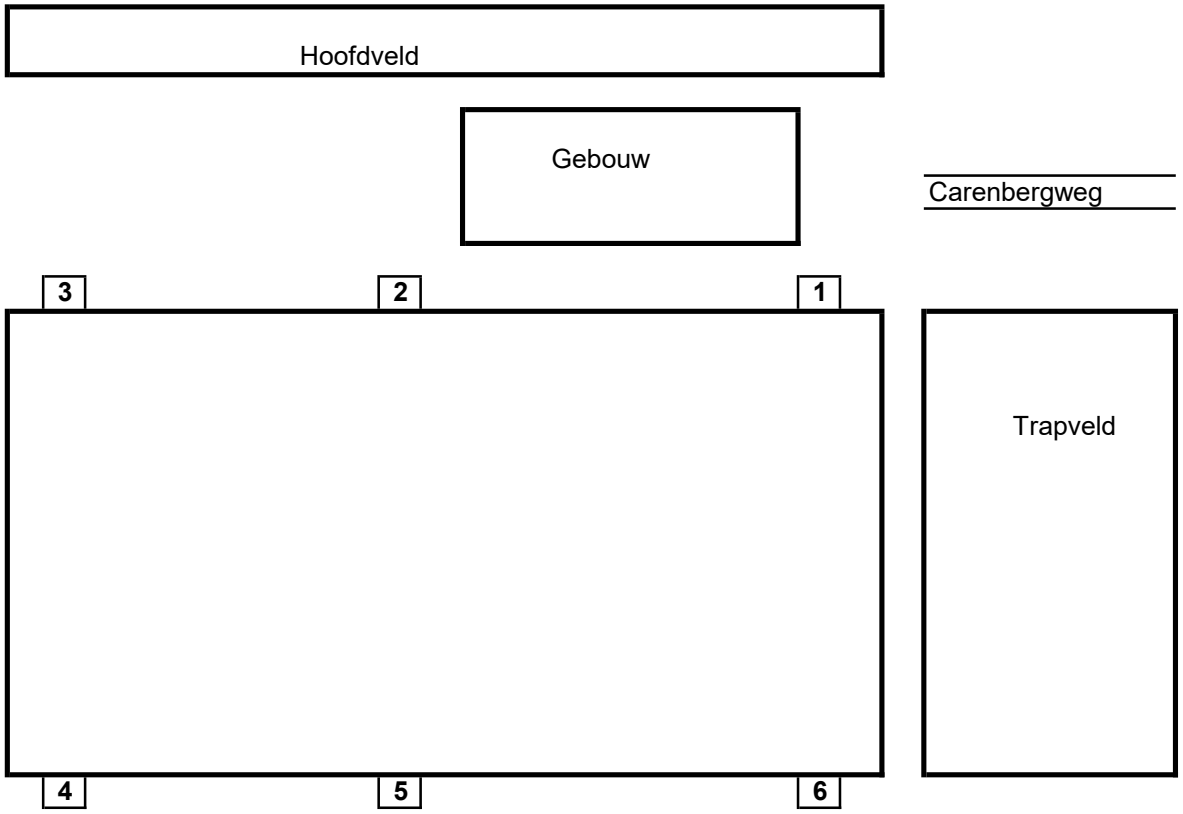

Indien vragen: David Van Wynsberghe, technisch adviseur DGSG, op 0472 / 84 52 10 of info@DGSG.be.

24-11-17

Profielbeschrijvingen bodemonderzoek

Situering van de boringen - Dilbeek - Schepdaal - kerkhofstraat - carenbergweg: zie plan in bijlage

Profielbeschrijvingen onder de zandlaag (onder toekomstige koffer - dus +/- min 45 cm) -
Zie profielbeschrijving bovenste laag in MHBO (technisch versalg voor OVAM in bijlage)

Type grond

Meetpunt 1

0 - 20 cm	A-laag	Fijn leem
20 - 60 cm	B-laag	Fijn leem

Meetpunt 2

0 - 35 cm	A-laag	Fijn leem
35 - 80 cm	B-laag	Kleiig leem

Meetpunt 3

0 - 40 cm	A-laag	Fijn leem
stop te hard (steenen,…)		

Meetpunt 4

0 - 80 cm	A-laag	Fijn leem

Meetpunt 5

0 - 40 cm	A-laag	Fijn leem
40 - 80 cm	B-laag	Leem

Meetpunt 6

0 - 80 cm	A-laag	Leem (spoor van baksteen)

Indien U vragen heeft, kunt U altijd contact opnemen
met David Van Wynsberghe, technisch adviseur DGSG, op 0472 / 84 52 10 of info@DGSG.be.

Gratis e-news en volgende technische infodagen
via www.TechniGreen.info - www.TechniSport.info

TechniGreen.info
TechniSport.info

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

BoorN°	B1	**PlanN°**	Plannr. 30	**FotoN°**	nvt	
Datum	19/01/2018				nvt	**Grid**
X(Lamb72)	137665,62 m	**Y(Lam72)**	169078,75 m	**Z(m)**	89,16 m	
Type boor	edelman	**Ø boorkop**	7 centimeter	**Techniek**	manueel	

Nummer aardkundige eenheid	Begindiepte (cm)	Einddiepte (cm)	Textuurklasse	Kleur	Bijmenging	Andere fenomenen	Vochtigheid	Type bodemstructuur	Ondergrens bereikt JA/NEE	Grensduidelijkheid ondergrens	Aardkundige eenheid
1	0	30	Lz	BRGR	BS, HK, tertiaire keitjes	korrelig	droog	middelmatig	J	scherp	antr.
2	30	40	L	BE	x	gestopt owv zandsteen	droog	middelmatig	x	x	antr.

Diepte grondwater (cm)	nvt	**Bovengrens roest**	nvt	**Bovengrens reductie**	nvt
Landgebruik	voetbalveld	**Vegetatie**	gras	**Weer**	droog, licht bewolkt
Classificatie Bodemkaart	Aba1	**Classificatie veen**	nvt	**Classificatie organische bodem**	nvt

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

BoorN°	B2			**PlanN°**	Plannr. 30			**FotoN°**	nvt		
Datum	19/01/2018										nvt **Grid**
X(Lamb72)	137679,26 m			**Y(Lam72)**	169054 m			**Z(m)**	88,46 m		
Type boor	edelman			**Ø boorkop**	7 centimeter			**Techniek**	manueel		
Nummer aardkundige eenheid	**Begindiepte (cm)**	**Einddiepte (cm)**	**Textuurklasse**	**Kleur**	**Bijmenging**	**Andere fenomenen**	**Vochtigheid**	**Type bodemstructuur**	**Ondergrens bereikt JA/NEE**	**Grensduidelijkheid ondergrens**	**Aardkundige eenheid**
1	0	20	L	BEGR		roesthoudend, vermengd met grof Rijnzand	droog	middelmatig	J	scherp	antr.
2	20	90	Z	BE	rolkeitjes	tertiair, zachter naar beneden toe, groengrijzig naar beneden toe, afgetopt	droog	middelmatig tot fijn	x	x	C

Diepte grondwater (cm)	nvt		**Bovengrens roest**	5		**Bovengrens reductie**	nvt
Landgebruik	voetbalveld		**Vegetatie**	gras		**Weer**	droog, licht bewolkt
Classificatie Bodemkaart	Aba1	**Classificatie veen**	nvt	**Classificatie organische bodem**	nvt		

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

BoorN°	B3	**PlanN°**	Plannr. 30	**FotoN°**	nvt
Datum	19/01/2018			nvt	**Grid**
X(Lamb72)	137667,46 m	**Y(Lam72)**	169029,31 m	**Z(m)**	88,05 m
Type boor	edelman	**Ø boorkop**	7 centimeter	**Techniek**	manueel

Nummer aardkundige eenheid	Begindiepte (cm)	Einddiepte (cm)	Textuurklasse	Kleur	Bijmenging	Andere fenomenen	Vochtigheid	Type bodemstructuur	Ondergrens bereikt JA/NEE	Grensduidelijkheid ondergrens	Aardkundige eenheid
1	0	20	L	BEGR	fijn Rijnzand	x	droog	grof	J	geleidelijk	antr.
2	20	38	L	BE	x	x	droog	grof	J	scherp	antr.
3	38	70	Lk	BRBE	roest	rolkei	droog	grof	J	scherp	antr.
4	70	120	K	BE	rolkei	x	vochtig	grof	x	x	C
5											
6											
7											
8											
9											
10											

Diepte grondwater (cm)	nvt	**Bovengrens roest**	38	**Bovengrens reductie**	nvt
Landgebruik	voetbalveld	**Vegetatie**	gras	**Weer**	droog, licht bewolkt
Classificatie Bodemkaart	Aba1	**Classificatie veen**	nvt	**Classificatie organische bodem**	nvt

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

BoorN°	B4	**PlanN°**	Plannr. 30	**FotoN°**	nvt
Datum	19/01/2018			nvt	**Grid**
X(Lamb72)	137508,97 m	**Y(Lam72)**	169035,86 m	**Z(m)**	89,79 m
Type boor	edelman	**Ø boorkop**	7 centimeter	**Techniek**	manueel

Nummer aardkundige eenheid	Begindiepte (cm)	Einddiepte (cm)	Textuurklasse	Kleur	Bijmenging	Andere fenomenen	Vochtigheid	Type bodemstructuur	Ondergrens bereikt JA/NEE	Grensduidelijkheid ondergrens	Aardkundige eenheid
1	0	30	L	BRGR	x	x	vochtig	fijn	J	scherp	A
2	30	80	L	BE	x	x	droog	fijn	J	scherp	C
3	80	100	Z	GROBE	x	korreliger, tertiair materiaal	droog	middelmatig	x	x	C

Diepte grondwater (cm)	nvt	**Bovengrens roest**	nvt	**Bovengrens reductie**	nvt
Landgebruik	akker	**Vegetatie**	gras	**Weer**	droog, licht bewolkt
Classificatie Bodemkaart	Aba1	**Classificatie veen**	nvt	**Classificatie organische bodem**	nvt

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

BoorN°	B5	**PlanN°**	Plannr. 30	**FotoN°**	nvt
Datum	19/01/2018			nvt	**Grid**
X(Lamb72)	137499,07 m	**Y(Lam72)**	168986,45 m	**Z(m)**	86,10 m
Type boor	edelman	**Ø boorkop**	7 centimeter	**Techniek**	manueel

Nummer aardkundige eenheid	Begindiepte (cm)	Einddiepte (cm)	Textuurklasse	Kleur	Bijmenging	Andere fenomenen	Vochtigheid	Type bodemstructuur	Ondergrens bereikt JA/NEE	Grensduidelijkheid ondergrens	Aardkundige eenheid
1	0	20	L	GRBE	x	x	vochtig	fijn	J	scherp	A
2	20	80	L	BE	x	x	droog	fijn	J	geleidelijk	C
3	80	100	Lz	LBE	x	zandig	droog	zeer fijn	x	x	C

Diepte grondwater (cm)	nvt	**Bovengrens roest**	nvt	**Bovengrens reductie**	nvt
Landgebruik	akker	**Vegetatie**	gras	**Weer**	droog, licht bewolkt
Classificatie Bodemkaart	wAba	**Classificatie veen**	nvt	**Classificatie organische bodem**	nvt

2018A153_SCH-KER_Boorprofielen

B1

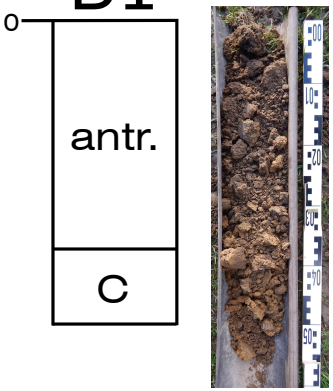

B2

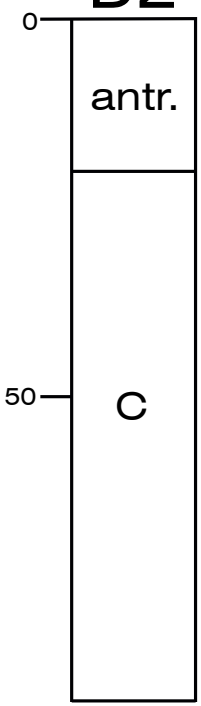

B3

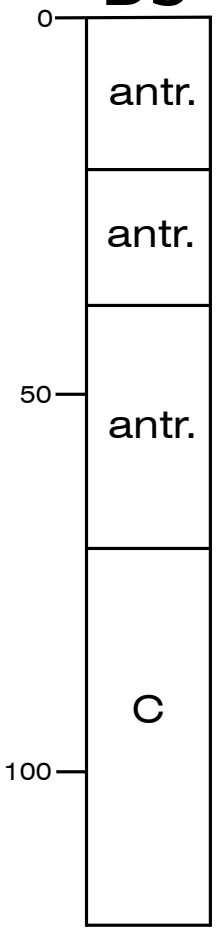

B4

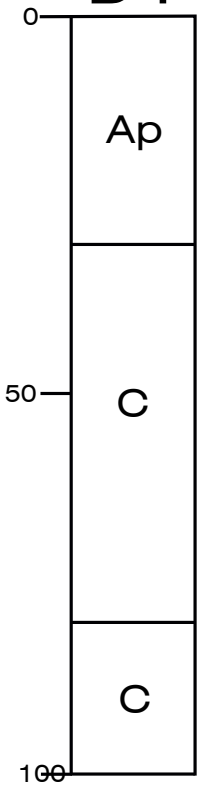

B5

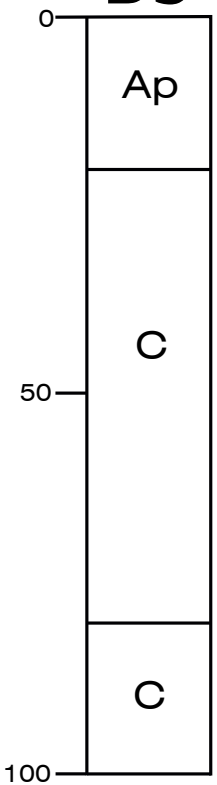

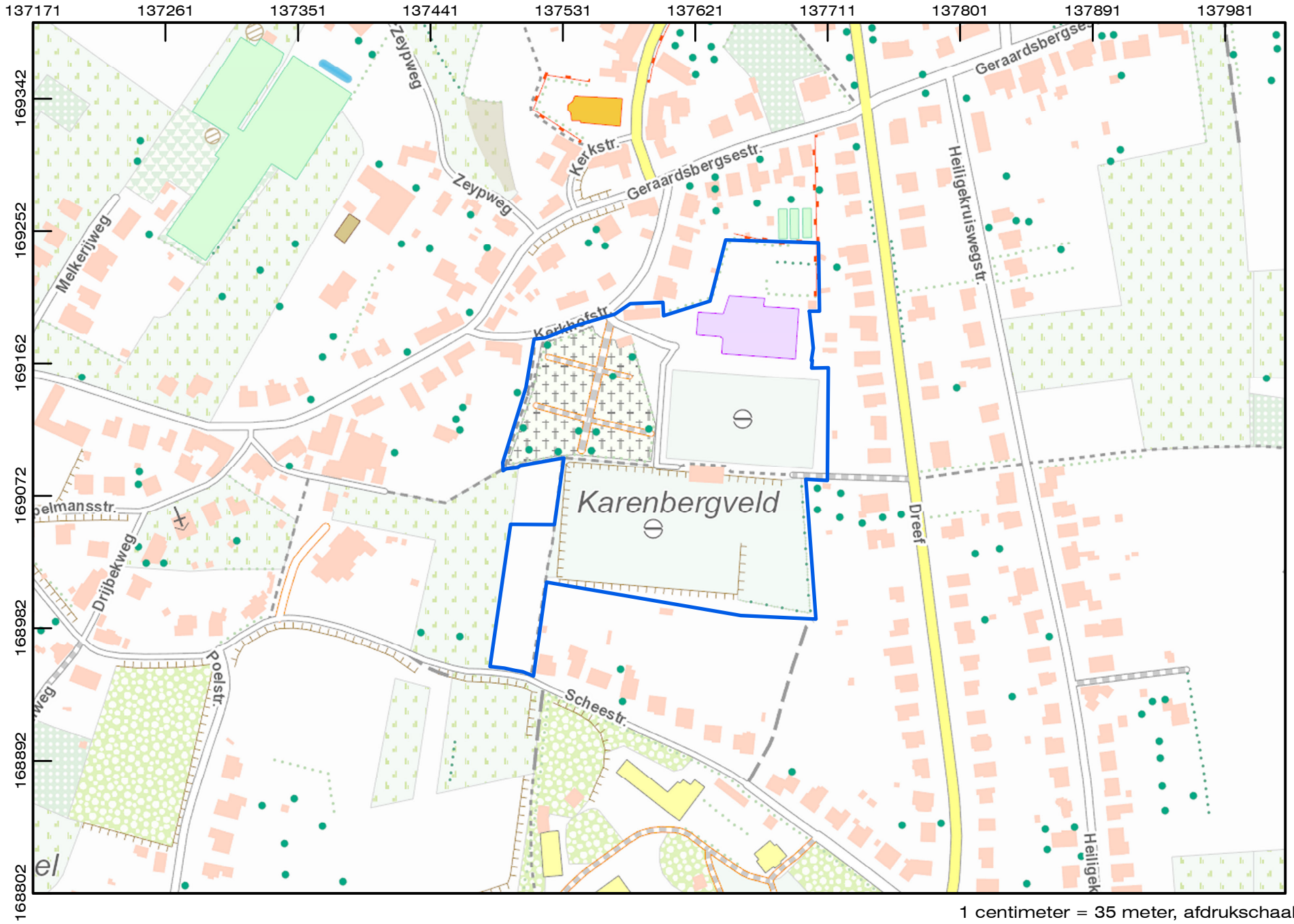

Schepdaal
Kerkhofstraat 13

- 2018A153
- Aanmaakdatum van plan nr. 1 : 29/01/2018
- Underlay: Topografische kaart

Projectgebied

0 70 M

1 centimeter = 35 meter, afdrukschaal

HEMBYSE

Hembyse Archeologie
-- Kastanjestraat 26 -- 9000 Gent --
-- Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba -- alle rechten gereserveerd --

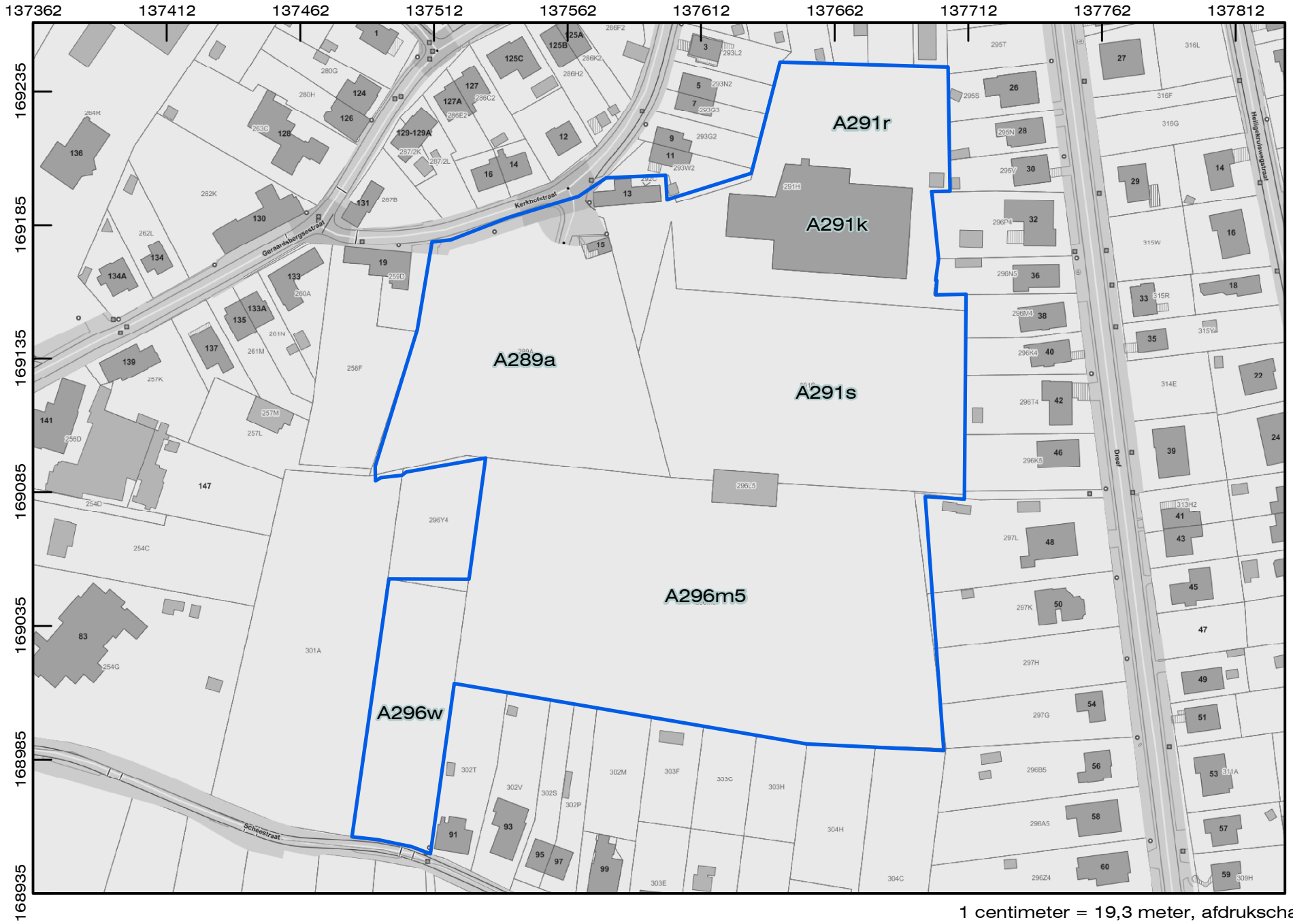

Schepdaal
Kerkhofstraat 13

- 2018A153
- Aanmaakdatum van plan nr. 2 : 30/01/2018
- Underlay: Kadaster

Projectgebied

0 40 M

1 centimeter = 19,3 meter, afdrukschaal

HEMBYSE

Hembyse Archeologie
-- Kastanjestraat 26 -- 9000 Gent --
-- Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba -- alle rechten gereserveerd --

PROJECT

CAERENBERG BUITENSPORT

Aanleg van een voetbalveld in kunstgras, finse piste en omgevingswerken, bouwen van een berging als uitbreiding van de bestaande kantine

LIGGING	CAERENBERGVELD, KERKHOFSTRAAT 13 1703 DILBEEK	
KADASTRAAL NUMMER	289A, 291R, 291S, 296L5, 296M5, 296W	
BOUWHEER	GEMEENTE DILBEEK Gemeenteplein 1 1700 Dilbeek	T +32 02 451 68 08 alain.nekkebroek@dilbeek.be barbara.cornelis@dilbeek.be
ARCHITECT	METAPOLIS ARCHITECTS bvba KAPELLAAN 40 1200 BRUSSEL	T +32 485 441 079 dilbeek@metapolis.eu
STABILITEIT EN TECHNIEKEN	TRACTEBEL ENGINEERING N.V. ARIANELAAN 7 1200 BRUSSEL	T +32 9 240 09 19 jean-marc.vigneron@tractebel.engie.com

PLAN

INPLANTING

Bestaande Toestand

SCHAAL

1/500

SITUATIEPLAN

DATUM	WIJZIGING	INDEX
13.12.2017		

de bouwheer	de ontwerper	de hoofdaannemer	dossier	fase	plannummer	index
Gemeente Dilbeek	Metapolis Architects bvba	-	15 - CAERENBERG	UO		

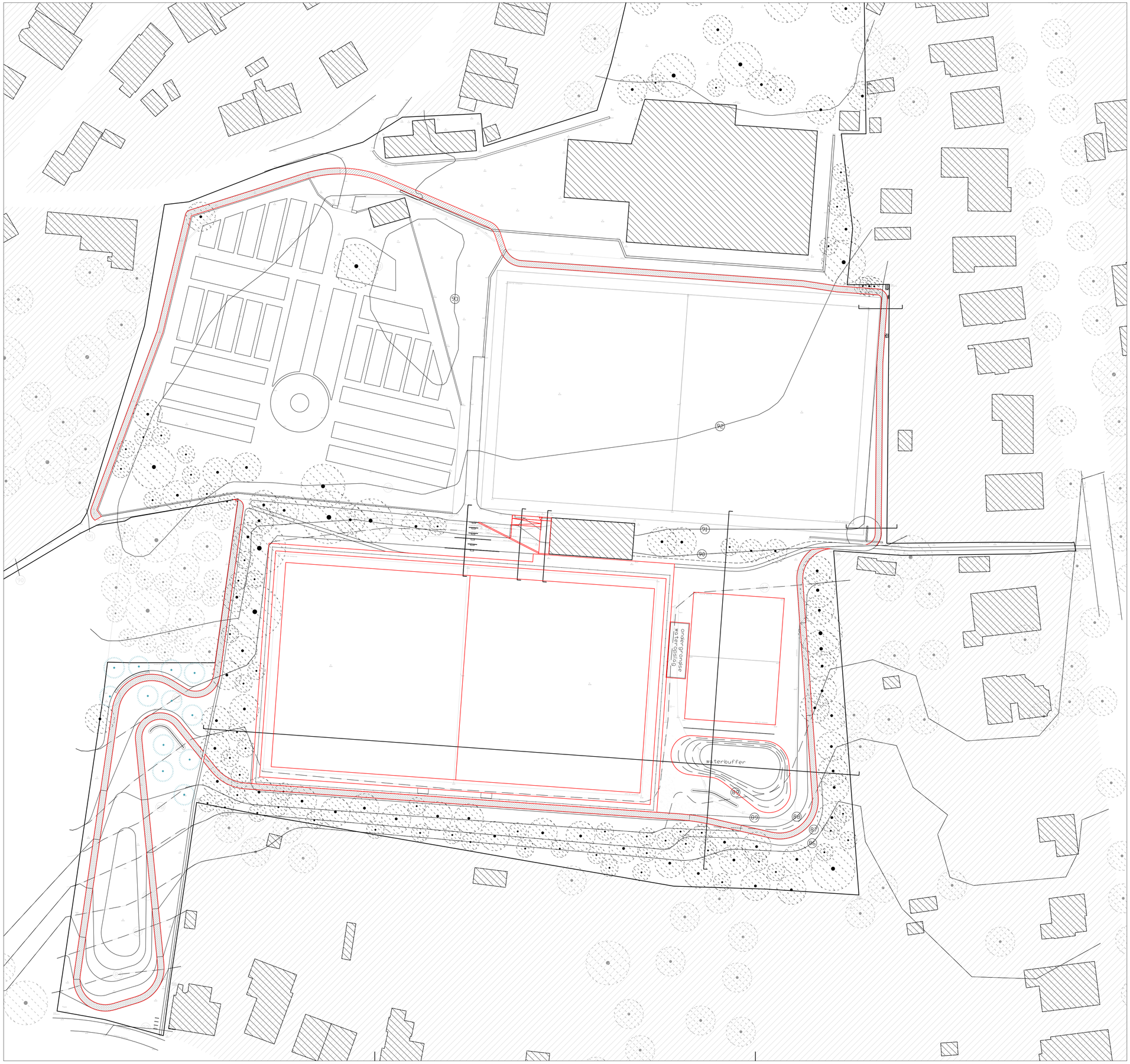

PROJECT

CAERENBERG BUITENSPORT

Aanleg van een voetbalveld in kunstgras, finse piste en omgevingswerken, bouwen van een berging als uitbreiding van de bestaande kantine

LIGGING	CAERENBERGVELD, KERKHOFSTRAAT 13 1703 DILBEEK	
KADASTRAAL NUMMER	289A, 291R, 291S, 296L5, 296M5, 296W	
BOUWHEER	GEMEENTE DILBEEK Gemeenteplein 1 1700 Dilbeek	T +32 02 451 68 08 alain.nekkebroek@dilbeek.be barbara.cornelis@dilbeek.be
ARCHITECT	METAPOLIS ARCHITECTS bvba KAPELLAAN 40 1200 BRUSSEL	T +32 485 441 079 dilbeek@metapolis.eu
STABILITEIT EN TECHNIEKEN	TRACTEBEL ENGINEERING N.V. ARIANELAAN 7 1200 BRUSSEL	T +32 9 240 09 19 jean-marc.vigneron@tractebel.engie.com

PLAN

INPLANTING

SCHAAL 1/500

SITUATIEPLAN

DATUM	WIJZIGING	INDEX
19.12.2017		

de bouwheer	de ontwerper	de hoofdaannemer	dossier	fase	plannummer	index
Gemeente Dilbeek	Metapolis Architects bvba	-	15 - CAERENBERG	UO		